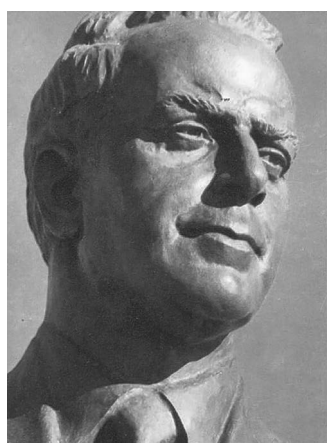

Milli azadlıqdan
şirin nemət yoxdur!

YENİ AZƏRBAYCAN

Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi Azərbaycan xalqının milli sərvətidir

Qəzet 1993-cü ildən aprel ayından nəşr olunur. Yeni Azərbaycan Partiyasının orqanı.

08 oktyabr
2026-cı il,
cümə axşamı
№ 183 (7250)
Qiyməti
60 qəpik

**Vətən müharibəsinin
12-ci günü
8 oktyabr 2020-ci il**

➔ Bax səh. 3

Bizimlə bu gün hesablaşmayan sabah peşman olur...

**Azərbaycan
beynəlxalq müstəvidə
böyük hörmətə
layiq olan ölkədir**

**Biz bu hörməti
əməlimizlə,
fəaliyyətimizlə,
qətiyyətimizlə və
imzamızla
qazanmışıq**

➔ Bax səh. 3

**İnformasiya məkanında milli iradə:
rəqəmsal dövrdə ideoloji təhlükəsizlik**

➔ Bax səh. 4

Dövlət Programının uğurlu icrası

➔ Bax səh. 5

**Taleləri bəlli
olmayanlar...**

➔ Bax səh. 2

**Yeni qanun layihəsi
nə vəd edir?**

➔ Bax səh. 4

**Etibarlı tərəfdaşlığın
yeni mərhələsi**

➔ Bax səh. 6

**8 oktyabr - Gəncəyə
növbəti terror hücumu...**

➔ Bax səh. 6

AP yenidən "köhnə havasını" çalmağa başlayır

➔ Bax səh. 6

**Braziliya seçkiləri
Lula və Bolsonaro ailəsi arasında
siyasi mübarizənin arxa planı**

➔ Bax səh. 7

Bakıdan zəng...

Oktyabrın 7-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Rusiya Federasiyasının Prezidenti Vladimir Putinə zəng edib.

Prezidentin Mətbuat Xidmətinin məlumatına görə, dövlətimizin başçısı İlham Əliyev Prezident Vladimir Putini ad günü münasibətilə təbrik edib, ona möhkəm cansağlığı, uzun ömür və dövlətçilik fəaliyyətində yeni uğurlar arzulayıb.

Rusiya Prezidenti təbrikə və göstərilən diqqətə görə Prezident İlham Əliyevə minnətdarlığını bildirib.

Telefon danışığı zamanı dövlət başçısı Azərbaycan-Rusiya münasibətlərinin inkişafından məmnunluqlarını ifadə edib, ölkələrimiz arasında əməkdaşlığın müxtəlif sahələrdə inkişaf perspektivləri ilə bağlı fikir mübadiləsi aparıblar.

“İtkin düşmüş şəxslər probleminin həllində etimadın gücləndirilməsi və effektiv mexanizmlərin inkişaf etdirilməsi” mövzusunda Bakı Dialoqu formatında IV beynəlxalq konfransın iştirakçılarna

Hörmətli konfrans iştirakçıları!

Sizi Bakı Dialoqu formatında keçirilən itkin düşmüş şəxslər probleminin həllində etimadın gücləndirilməsinə və effektiv mexanizmlərin inkişaf etdirilməsinə həsr olunmuş IV beynəlxalq konfransda səmimi-qəlbədən salamlayıram.

İtkin düşmüş şəxslər problemi silahlı münaqişələrin ən ağır nəticələrindən biridir. Biz bu məsələyə dünyanın müxtəlif bölgələrində insanların həyatına təsir edən ümumbəşəri humanitar problem kimi yanaşıırıq.

Münaqişənin bitməsinə baxmayaraq, itkin düşmüş şəxslərin taleyinin araşdırılması Azərbaycan dövləti üçün ən vacib məsələlərdən biri olaraq qalmaqdadır. Ölkəmizin təşəbbüsü ilə yaradılmış Bakı Dialoqu itkin düşmüş şəxslər məsələsində dövlətlərin, beynəlxalq təşkilatların və mütəxəssislərin səylərini birləşdirərək təcrübə mübadiləsi aparmaq və əməli əməkdaşlığı genişləndirmək, bu problemə beynəlxalq diqqəti artırmaq üçün əhəmiyyətli platforma olaraq çıxış edir.

Azərbaycanın öz suverenliyini və ərazi bütövlüyünü tam bərpa etməsi, eyni zamanda həyata keçirdiyi ardıcıl siyasət Cənubi Qafqazda dayanıqlı sülh və əməkdaşlıq üçün tarixi imkan yaratmışdır. 2025-ci il avqustun 8-də Vaşinqtonda Amerika Birləşmiş Ştatlarının Prezidentinin iştirakı ilə Azərbaycan ilə Ermənistan arasında Birgə Bəyannamənin imzalanma-

sı, habelə iki ölkə arasında sülh sazişinin parafanması bu istiqamətdə atılmış mühüm addım idi.

Dayanıqlı sülhün bərqərar edilməsi siyasi razılaşmalarla yanaşı, etimadın möhkəmləndirilməsini və münaqişənin humanitar nəticələrinin aradan qaldırılmasını tələb edir. İtkin düşmüş şəxslərin taleyinin müəyyənəşdirilməsi bu prosesin ayrılmaz hissəsidir və ailələr qarşısında mənəvi məsuliyyətimizdir.

Ermənistanın Azərbaycana qarşı otuz ildən artıq davam edən hərbi təcavüzü nəticəsində uşaqlar, qadınlar və ahıllar da daxil olmaqla, 4010 azərbaycanlı itkin düşmüş şəxs kimi qeydə alınmışdır. Təəssüflə qeyd edirik ki, Beynəlxalq Qızıl Xaç Komitəsinin bu illər ərzində fəaliyyəti nəticə verməmişdir.

Vətən müharibəsində qazandığımız tarixi Zəfər və torpaqlarımızın işğaldan azad edilməsi itkin düşmüş vətəndaşlarımızın axtarışı üçün yeni imkanlar açmışdır. Bu gün Əsir və itkin düşmüş, girov götürülmüş vətəndaşlarla əlaqədar Dövlət Komissiyası fəaliyyətini daha da genişləndirərək itkin düşmüş vətəndaşların yerinin müəyyənəşdirilməsi, kütləvi məzarlıqların aşkar edilməsi məqsədilə intensiv tədbirlər həyata keçirir.

İşğaldan azad edilmiş ərazilərimizdə indiyədək 32 kütləvi məzarlıq aşkar olunmuşdur. İnsan qalıqları üzərində aparılmış ekspertizalar qətlə yetirilmiş azərbaycanlıların işgəncələrə məruz qaldığını göstərir. Əsir və girovların bey-

nəlxalq təşkilatlardan gizlədilməsi, işgəncə ilə öldürülməsi və cinayətlərin izlərinin ört-basdır edilməsi beynəlxalq hüququn kobud şəkildə pozulmasıdır. Bu əməllərə hüquqi qiymət verilməlidir.

Tələvi namulom şəxslərin aqibətinə aydınlıq gətirmək məqsədilə Azərbaycan bundan sonra da bütün imkanlarını səfərbər etməyə davam edəcək. İtkin düşmüş heç bir vətəndaşımız unudulmur və onların taleyinin müəyyənəşdirilməsi daim dövlətin diqqət mərkəzindədir. Bu faciə ilə üzlaşmış hər bir ailəyə hərtərəfli dəstək və qayğı göstərmək, onların acılarını bölüşmək mənəvi öhdəliyimizdir.

İtkin düşmüş şəxslərin axtarışlarının səmərəliliyi dəqiq məlumatların əldə olunmasından bilavasitə asılıdır. Ermənistan itkin düşmüş azərbaycanlıların taleyi, kütləvi və fərdi dəfn yerləri barədə bütün məlumatları təqdim etməli, müvafiq arxivlərin açılmasına və şahid ifadələrinin toplanmasına şərait yaratmalıdır. Bu, hüquqi öhdəlik və humanitar məsuliyyət olmaqla yanaşı, sülhə sadıqlığın əməli ifadəsi, qarşılıqlı etimadın möhkəmləndirilməsinə töhfə olardı. İnsan tələrinə aid məlumatlar şansı şortləndirmə predmeti olmamalıdır.

Hörmətli konfrans iştirakçıları! Azərbaycan 2002-ci ildən etibarən BMT Baş Assambleyasında itkin düşmüş şəxslərlə bağlı qətnamə təşəbbüsləri ilə çıxış edir. Hesab edirik ki, bu sahədə beynəlxalq səylərin daha da gücləndirilməsi vacibdir. BMT və digər ai-

diyyəti beynəlxalq təşkilatlar öz mandatları çərçivəsində axtarışlar, məlumat mübadiləsi, məhkəmə-tibbi ekspertiza imkanlarının inkişafı və ailələrə dəstəyini artırılmasına işində daha fəal olmalıdırlar.

Bu xüsusda, effektiv mexanizmlər siyasi iradəyə, etibarlı məlumatlara və davamlı əməkdaşlığa əsaslanmalıdır. Müasir texnologiyaların tətbiqi, arxiv məlumatlarının ölçətanlığı, mütəxəssislərin hazırlanması və ailələrin müntəzəm məlumatlandırılması bu işin əsas istiqamətləridir. Bütün fəaliyyət insan ləyaqətinə və beynəlxalq humanitar hüquqa hörmət əsasında, ayrı-seçkiliyə yol vermədən həyata keçirilməlidir. Azərbaycan bu məsələdə birgə təşəbbüslərə töhfə verməyə hazır-

dır. Bu baxımdan, problemə global miqyasda daha böyük diqqətin ayrılması üçün BMT çərçivəsində itkin düşmüş şəxslər üzrə xüsusi mexanizmin yaradılmasını zəruri hesab edirik.

Əminəm ki, Konfrans çərçivəsində aparılacaq müzakirələr və irəli sürüləcək təkliflər itkin düşmüş şəxslərin taleyini aydınlıq gətirilməsinə və beynəlxalq humanitar əməkdaşlığın gücləndirilməsinə xidmət edəcəkdir.

Konfransın işinə uğurlar, hər birinizə səmərəli müzakirələr arzulayıram.

İlham Əliyev
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti
Bakı şəhəri, 7 oktyabr 2026-cı il

Taleləri bəlli olmayanlar...

4010 azərbaycanlı itkin düşmüş şəxs kimi qeydə alınıb

Üç onillik ərzində işğalçı Ermənistanın törətdiyi dəhşətli müharibə cinayətləri ilə üz-üzə qalan Azərbaycan itkin düşmüş vətəndaşlarının taleyinə həssas

yanaşma sərgiləyir və bütün imkanlardan istifadə etməklə onlar barəsində məlumatların əldə olunmasına ardıcıl səy göstərir. Bu siyasətin davamı olaraq Bakıda Əsir və itkin düşmüş, girov götürülmüş vətəndaşlarla əlaqədar Dövlət Komissiyasının (DK) təşkilatçılığı ilə İtkin düşmüş şəxslər üzrə “Bakı

Dialoqu” çərçivəsində Gülüstən sarayında “İtkin düşmüş şəxslər probleminin həllində etimadın gücləndirilməsi və effektiv mexanizmlərin inkişaf etdirilməsi” mövzusunda IV Beynəlxalq Konfrans işə başlayıb. Prezident İlham Əliyev tədbir iştirakçılarna ünvanladığı müraciətində bildirib ki, itkin düşmüş şəxslər problemi silahlı münaqişələrin ən ağır nəticələrindən biridir. “Biz bu məsələyə dünyanın müxtəlif bölgələrində insanların həyatına təsir edən ümumbəşəri humanitar problem kimi yanaşıırıq”, - deyərək dövlətimizin başçısı vurğulayıb.

Əliyev vurğulayıb ki, münaqişənin bitməsinə

ləmə beynəlxalq diqqəti artırmaq üçün əhəmiyyətli platforma olaraq çıxış edir.

Azərbaycanın itkin düşmüş şəxslərin problemini daim diqqət mərkəzində saxlaması təsadüfi deyil. Ermənistanın Azərbaycana qarşı otuz ildən artıq davam edən hərbi təcavüzü nəticəsində uşaqlar, qadınlar və ahıllar da daxil olmaqla, 4010 azərbaycanlı itkin düşmüş şəxs kimi qeydə alınıb. Bu, 4 mindən çox ailənin narahatlığı, gecə-gündüz əzab çəkməsi deməkdir. Buna görə də hər zaman öz vətəndaşlarının yanında olmaq, onlara dəyərli durmaq nümunəsi sərgiləyən Azərbaycan dövləti problemin həllinə nail olmaqda ısrarlıdır

baxmayaraq, itkin düşmüş şəxslərin taleyinin araşdırılması Azərbaycan dövləti üçün ən vacib məsələlərdən biri olaraq qalmaqdadır.

Ölkəmizin təşəbbüsü ilə Bakı Dialoqunun yaradılması da belə həssas yanaşmanın əyani təsdiqidir. Bakı Dialoqu itkin düşmüş şəxslər məsələsində dövlətlərin, beynəlxalq təşkilatların və mütəxəssislərin səylərini birləşdirərək təcrübə mübadiləsi aparmaq və əməli əməkdaşlığı genişləndirmək, bu prob-

qiymət verilməlidir.

Azərbaycan qazandığı qələbələrə re-

Azərbaycan dövləti üçün ən vacib məsələlərdən biri

İtkin düşmüş şəxslərin adətən taleləri bəlli olmayan insanlar adlandırılır. Bu humanitar problemdən ən çox əziyyət çəkənlər isə ailələrdir. Ölüm haqıdır, deyiblər. Yaxın qohumlar, atasına əzizlərinin qəbrini ziyarət etdikdə müəyyən dərəcədə təskinlik tapırlar. İtkin düşmüş şəxslərlə bağlı vəziyyət isə tamamilə fərqlidir. Ailələrin gözləri yollardan çəkilmir, valideynlər usanmadan zəif bir ümidlə də olsa övladlarının ölüm-qalım xəbərini gözləyirlər.

Müstəqilliyinin ilk illərindən qonşu dövlətin təcavüzünə məruz qalan, şəhər və kəndləri dağıdılan respublikamızın gündəliyində də bu məsələ xüsusi yer tutur. Prezident İlham

Otuz illik işğal dövründə Azərbaycan müxtəlif beynəlxalq platformalarda itkin düşmüş şəxslərlə bağlı problemi gündəmə gətirib və Ermənistandan bununla bağlı səhih məlumatları ölkəmizə

Rəsmi İrəvan bütün məlumatları təqdim etməlidir

təqdim etməsini istəyib. Rəsmi İrəvan isə müxtəlif bəhanələr gətirməklə məlumatları verməkdən yayınıb. Təəssüf doğuran həlaldır ki, Beynəlxalq Qızıl Xaç Komitəsinin bu illər ərzində fəaliyyəti də nəticə verməyib.

Şanlı zəfərlərimizlə başa çatan Vətən müharibəsindən və 23 saatlıq lokal xarakterli antiterror əməliyyatından sonrakı mərhələdə azad ərazilərdə respublikamızın müvafiq qurumlarının apardıqları axtarışlar Ermənistanın bu məsələdə də riyakarlıq etdiyini üzə çıxartdı. İşğaldan azad edilmiş ərazilərimizdə indiyədək 32 kütləvi məzarlıq aşkar olunub. İnsan qalıqları üzərində aparılmış ekspertizalar qətlə yetirilmiş azərbaycanlıların işgəncələrə məruz qaldığını göstərir. Bu əməllərə hüquqi

gionda yeni reallıqlar yaradıb. Bu reallıqlar uzun illər ərzində müharibə risklərindən əziyyət çəkən Cənubi Qafqaz coğrafiyasının sülh, əmin-amanlıq, təhlükəsizlik və əməkdaşlıq şəraitində yaşaması üçün fundamental zəmin formalaşdırıb. 2025-ci il avqustun 8-də Vaşinqtonda əldə olunan razılaşmalar, birgə bəyannatın imzalanması, yekun sülh sazişinin parafanması Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh prosesini əhəmiyyətli dərəcədə irəli aparıb. Hazırda regionda real sülh var. O cümlədən Azərbaycan sülhə möhkəm sadıqlığını ortaya qoymaqla öz ərazisindən Ermənistanla tranzit keçidlərini təmin edir və bu ölkəyə strateji əhəmiyyətli enerji məhsullarının ixracını həyata keçirir. İtkin düşmüş şəxslərlə bağlı səhih məlu-

matların ölkəmizə təqdim olunması da etimad quruculuğu yolunda mühüm addım olardı. Prezident İlham Əliyev rəsmi İrəvana çağırış edərək bildirib: “İtkin düşmüş şəxslərin axtarışlarının səmərəliliyi dəqiq məlumatların əldə olunmasından bilavasitə asılıdır. Ermənistan itkin düşmüş azərbaycanlıların taleyi, kütləvi və fərdi dəfn yerləri barədə bütün məlumatları təqdim etməli, müvafiq arxivlərin açılmasına və şahid ifadələrinin toplanmasına şərait yaratmalıdır. Bu, hüquqi öhdəlik və humanitar məsuliyyət olmaqla yanaşı, sülhə sadıqlığın əməli ifadəsi, qarşılıqlı etimadın möhkəmləndirilməsinə töhfə olardı. İnsan talelərinə aid məlumatlar siyasi şortləndirmə predmeti olmamalıdır”.

Mübariz FEYİZLİ

Azərbaycanın global iqlim gündəliyinə sarsılmaz sadıqlığı

Hazırda global iqlim böhranı və onun yaratdığı fəsadlarla mübarizə bütün dünyanı qayğılandırıran əsas çağırışlardan biri qismində çıxış edir. Bu baxımdan Fici, Tuvalu və Avstraliya hökumətlərinin beynəlxalq ictimaiyyəti birbaşa iqlim böhranı ilə mübarizənin ön sərərlərinə gətirən unikal Pre-COP Liderlər Tədbirini təşkil etmələri böyük aktualıq daşıyır. Tədbir iştirakçıları Bakı COP29-un irsini qarşıdakı əsas qərarlarla əlaqələndirmək və Azərbaycanda qurulan dinamikanın BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının (UNFCCC) Tərəflər Konfransının 31-ci Sessiyasının (COP31) uğurla keçirilməsinə aparan yolu birbaşa dəstəkləmə-

sini təmin etmək üçün bir araya gəliblər.

Təşəbbüs Azərbaycanda da tədqirlə qarşılanıb. Prezident İlham Əliyev 2026-cı il Pre-COP Liderlər Tədbirinin iştirakçılarına ünvanladığı müraciətində ölkəmizin iqlim çağırışlarına həssas yanaşmasına diqqət çəkərək vurğulayıb: “COP29-a uğurla ev sahibliyi etmiş ölkə olaraq, Azərbaycan davamlılığın təmin edilməsinə və global iqlim gündəliyinin irəliləndirilməsinə sarsılmaz sadıqlığını nümayiş etdirərək bu yüksək səviyyəli tədbirə qoşulur. COP tədbiri ilə bağlı təcrübəmiz iqlim fəaliyyətinin nə təxirə salına, nə də təcrid olunmuş şəkildə həyata keçiriləcəyini bir daha təsdiqlədi”.

Kiçik ada dövlətləri üçün ekzistensial təhdid

Qardaş Türkiyənin ev sahibliyi ilə keçiriləcək COP31 öncəsi 2026-cı il Pre-COP Liderlər Tədbirinin Sakit okean regionunda yerləşən və kiçik ada dövlətləri olan Tuvalu və Ficidə keçirilməsi rəmzi mənə daşıyır. Global iqlim böhranından bütün ölkələr təsirlənirlər. Həmçinin Azərbaycan da bu sürətlə yer alır. Xəzər dənizinin sularının sürətlə geri çəkilməsini müşahidə etmək çox kədərli. Bundan başqa, respublikamızın su ehtiyatları məhdu olmaqla yanaşı, həm də qeyri-bərabər paylanıb, tez-tez təkrarlanan daşqınlar fəsadlara səbəb olur...

Lakin dünyadakı və Azərbaycandakı realıq fonunda kiçik ada dövlətlərinin (SIDS) vəziyyəti daha ağırdır. Kənardan bu qəbildən olan ölkələrin hər tərəfdən su ilə əhatə olunması müəyyən mənada cəlbədicə, romantik görünü bilər. Bu ölkələrdə gündəlik həyat isə fərqlidir. Qlobal istiləşmənin nəticəsi olaraq okeanlarda suyun səviyyəsinin artması kiçik ada dövlətlərini oloom, ya qalın dilemması ilə qarşı-qarşıya qoyur və onlar üçün ekzistensial təhdid yaradır. Təzadlı məqam ondan ibarətdir ki, kiçik ada dövlətlərinin sənaye fəaliyyəti zəifdir və onların iqlim dəyişmələrinə təsirləri, demək olar ki, yoxdur. İnkişaf etmiş ölkələrin güclü sənaye inkişafının nəticəsi olaraq meydana çıxan global iqlim böhranının qurbanları isə məhz onlardır. Bu, beynəlxalq birlik üçün ciddi məsuliyyət yaradır. Böhs olunan məsələ ilə bağlı ölkəmizin mövqeyinə diqqət çəkən Prezident İlham Əliyev “İnkişaf etməkdə olan kiçik ada dövlətlərini müdafiə etmək ümumi məsuliyyətimiz olmaqla yanaşı, heç bir dövlətin diqqətdən kənarda qalmamasını təmin etmək uğrunda yönəlməmiş mənəvi borcumuzdur”, - deyərək vurğulayıb.

Azərbaycan hər zaman global çağırışlar qarşısında beynəlxalq həmrəyliyin gücləndirilməsinə çağırış edir. O cümlədən respublikamız 2024-cü ilin noyabr ayında yüksək səviyyədə ev sahibliyi etdiyi COP29 çərçivəsində kiçik ada dövlətlərinin prioritetlərini ön plana çəkəy və bu xüsusda əməli müzakirələr aparılması-

Azərbaycan COP29-da kiçik ada dövlətlərinin prioritetlərini ön plana çəkdi

na daha effektiv maliyyələşmə mexanizminin yaradılmasına nail oldu. Xatırlatmaq yerinə düşər ki, COP29-dan əvvəl Baham adaları, Tonqa və Tuvalu liderlərinin iştirakı ilə Bakıda görüş keçirilmiş və kiçik ada dövlətlərinin ehtiyaclarını

əks etdirən Bakı Kommunikasiyə qəbul olunmuşdur. Bundan başqa, 2024-cü il noyabrın 13-də Bakıda COP29 çərçivəsində inkişaf etməkdə olan kiçik ada dövlətlərinin İqlim Dəyişmələri üzrə Liderlər Sammiti

təşkil edilmişdir. Yeri gəlmişkən, tədbirdə Azərbaycan Prezidenti inkişaf etmiş bütün ölkələri, xüsusilə də müstəmləkə keçmiş olan ölkələri inkişaf etməkdə olan kiçik ada dövlətlərinə iqlim dəyişmələri ilə mübarizədə dəstək olmaq üçün töhfələrini əhəmiyyətli dərəcədə artırmağa çağırırdı.

Öz növbəsində bütün dünyada geniş əhatə dairəsinə malik humanitar diplomatiya həyata keçirən Azərbaycan kiçik ada dövlətlərinə davamlı dəstək göstərir. “Dünyada ən çox zələlə-kətlə üzlaşən bir sıra ölkələrə qasırğaların, fəlakətlərin və daşqınların təsirlərini azaldılmasında dəstək veririk. Həmçinin su təchizatı, orzaq təhlükəsizliyi və mədəni irsin bərpası layihələrini dəstəklədik. İnkişaf etməkdə olan 10-dan çox kiçik ada dövlətinin Təhsil Qrantı Proqramımızdan faydalanması onların vətəndaşlarına Azərbaycanı universitetlərdə təhsil almağa imkan yaradırdı.

İnkişaf etməkdə olan kiçik ada dövlətlərinin iqlim dəyişmələrinə dayanıqlılığını artırmaq üçün daha bir mühüm addım olaraq, 2024-cü ildə Azərbaycan və Millətlər Birliyi arasında Birgə Bəyannamə imzalanmışdır. Azərbaycan bu ölkələrdə iqlim dəyişmələri ilə mübarizə sahəsində layihələri dəstəkləmək üçün 5 il müddətində 10 milyon ABŞ dolları məbləğində yardım göstərir”, - deyərək dövlətimizin başçısı bildi-rib.

Mübariz ABDULLAYEV

Bizimlə bu gün hesablaşmayan sabah peşman olur...

**Azərbaycan beynəlxalq müstəvidə
böyük hörmətə layiq olan ölkədir**

Biz bu hörməti əməlimizlə, fəaliyyətimizlə, qətiyyətimizlə və imzamızla qazanmışıq

35 illik müstəqillik tarixinə malik Azərbaycan bu gün qlobal siyasi-iqtisadi arenada olduqca mühüm yer tutur. Siyasi xəttimizin əsasında “Sözümüz imzamızdır” qətiyyəti dayanır. Bu qətiyyətlə qısa bir zamanda uzun bir yol keçilib. Prezident İlham Əliyevin bildirdiyi kimi, “Bu gün Azərbaycan beynəlxalq müstəvidə böyük hörmətə layiq olan ölkədir”. Biz bu hörməti əməlimizlə, fəaliyyətimizlə, qətiyyətimizlə və imzamızla qazanmışıq.

86,6 min kv. km. əraziyə, 10 milyon əhaliyə sahib olan Azərbaycan bu gün dünyanın ən mühüm tribunalarında, ən mühüm masalarında regional aktor, bölgənin orta gücü, Avrasiyanın mərkəzində formalaşan bütün layihələrin aparıcı iştirakçısı, sülhün müəllifi kimi tanınır. Dünyanın bizimlə təzyiq dili ilə danışmaq istəyənlər, bizə şört irəli sürənlər bu gün açıq şəkildə Azərbaycana ehtiyaclarının olduğunu, bizim şərtlərimizi qəbul etdiklərini deyirlər. Bunun əsasında güc, qüdrət, dünyanın siyasət və beynəlxalq situasiyanın düzgün dəyərləndirilməsi dayanır.

Regionun iqtisadi mərkəzi...

İqtisadi parametrlərimiz də siyasi parametrlər qədər göz oxşayır. Qlobal iqtisadi məkanda, qlobal kommunikasiyada əhəmiyyətli yer tuturuq. Orta Dəhliz, Şimal-Cənub Dəhlizi, yeni yaranacaq Zəngəzur dəhlizi (TRIPP) kimi beynəlxalq iqtisadi arteriyaların əsas dayaq mərkəzlərindən. Dünyanın enerji təhlükəsizliyində mühüm rola maliklik. Bu gün dünyanın diqqəti Bakıya yönəlib - Prezident İlham Əliyev bu barədə deyib: “Azərbaycanda cəmi iki dəfə Beynəlxalq İnvestisiya Forumu keçirilib - bu il və keçən il sentyabr aylarında. Hər iki forumda imzalanmış investisiya kontraktlarının ümumi həcmi 20 milyard dollardan çoxdur... Bu, faktiki olaraq, Azərbaycanın iqtisadiyyatına olan inamdır. Bax, sentyabrın sonunda keçirilmiş İkinci İnvestisiya Forumunda dünyanın aparıcı investisiya qurumları iştirak edib. Onların idarəçiliyində olan vəsait 30 trilyon dollardan çoxdur. Yeni təsəvvür etmək çətin deyil ki, hansı səviyyəli, - özü də bu şirkətlərin, bu investisiya fondlarının rəhbər şəxsləri gəlmişdilər, - insanlar Azərbaycanla əməkdaşlıq edirlər və bundan sonra da əməkdaşlıq etmək istəyirlər”.

Azərbaycan qlobal iqtisadi münasibətlər sistemində özünəməxsus yer müəyyənləşdirməklə yanaşı, qitələrarası münasibətlər sisteminin tənzimləyici aktoru. Bu, hər ölkənin əldə edə bilməyəcəyi bir nailiyyətdir.

Azərbaycan sabahın inkişafı, işıqlı gələcək uğrunda mübarizə aparır

Azərbaycan dünyanın qısa düşüncəsi və ya yalnız bu günün reallığı ilə yaşamaq fikrində deyil - Azərbaycan sabahın inkişafı, işıqlı gələcək uğrunda mübarizə aparır. Gücümüz yalnız sabitlik, əməkdaşlıq və inkişaf üçün vasitədir. Bu gün bizimlə hesablaşmayanlar sabah peşman olurlar. Necə ki, olanlar olublar...

Parviz SADAYOĞLU

Böyük Qayıdış uğurla həyata keçirilir

Prezident İlham Əliyev: Bundan sonrakı illərdə Böyük Qayıdış daha da sürətlə gedəcək

30 ilə yaxın davam edən işğal zamanı ermənilər tərəfindən vəhşicənə dağıdılmış Qarabağ və Şərqi Zəngəzur hazırda dirçəliş və yüksəliş dövrünü yaşayır. Keçmiş məcburi

köçkünlərin doğma torpaqlarına qayıtması, orada layiqli şəkildə yaşaması üçün genişmiqyaslı tədbirlər görülür. Artıq Böyük Qayıdış uğurla reallaşmaqdadır.

Yeni strateji mərhələ...

Ümumilikdə, yeni strateji mərhələdə Azərbaycan dövlətinin gündəliyində dayanan əsas məsələlərdən biri, daha dəqiq ifadə etsək, 5 milli prioritetdən biri işğaldan azad edilən ərazilərə Böyük Qayıdışın təmin olunmasıdır. Güclü Azərbaycan dövləti qaçqın və məcburi köçkünlərin soydaşlarımızın işğaldan azad olunan ərazilərə Böyük Qayıdışını layiqli şəkildə təmin etmək əzmi nümayiş etdirir. Prezident İlham Əliyevin 22 iyul 2022-ci il tarixində imzaladığı müvafiq Sərəncamla təsdiqlənən “Azərbaycan Respublikasının 2022-2026-cı illərdə sosial-iqtisadi inkişaf Strategiyası”nda “Böyük Qayıdış” üzrə strateji çərçivə müəyyənləşdirilib. Sənədə əsasən əhalinin dayanıqlı məskunlaşması ərazilərdə planlaşdırılan zəruri ilkin şərtlərin yaradılması ilə dəstəklənir. Hazırda Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə “Azərbaycan Respublikasının işğaldan azad edilmiş ərazilərinə Böyük Qayıdışa dair I Dövlət Proqramı” çərçivəsində Qarabağ və Şərqi Zəngəzurdə şəhər və kəndlər yenidən

tikilir, infrastruktur layihələri icra olunur, yollar inşa edilir, yeni istehsal müəssisələri yaradılır, yaşıllıqlar salınır, ərazilər mina və partlamamış hərbi sursatlardan təmizlənir, keçmiş məcburi köçkünlər mərhələli şəkildə doğma yurdlarında məskunlaşır. İşğaldan azad edilən ərazilərdə genişmiqyaslı tikinti-quruculuq işlərinin həyata keçirilməsi, şəhər və kəndlərin yenidən qurulması, “ağillı kənd” və yaşayış məhəllələrinin salınması, infrastruktur layihələrinin icrası, istehsal və digər iqtisadi obyektlərin yaradılması keçmiş məcburi köçkünlərin Qarabağ və Şərqi Zəngəzura qayıdışına və özəli torpaqlarımızda layiqli yaşayışına hesablanır. Hər iki iqtisadi rayonda aparılan tikinti-quruculuq işlərinin nəticəsidir ki, həm Şərqi Zəngəzura, həm də Qarabağda Böyük Qayıdış möhtəşəmdir. Böyük Qayıdış Proqramına uyğun olaraq, 2022-ci ildə Zəngilanın Ağalı kəndinə başlanan köç prosesi hazırda azad olmuş digər ərazilərdə uğurla davam edir. 30 ildən artıq məcburi köçkünlük həyatı yaşayan soydaşlarımız böyük sevinc və qürur hissi ilə doğma yurd-yuvalarında məskunlaşır.

Qarabağ və Şərqi Zəngəzurdə 96 min insan yaşayır

Hazırda Qarabağda və Şərqi Zəngəzurdə, doğma yurdlarına köçürülən keçmiş məcburi köçkünlərlə yanaşı, bu bölgədə aparılan layihələrin icrasında çalışan, həmçinin ayrı-ayrı dövlət qurumlarının yerli bölmələrində xidməti vəzifələrini yerinə yetirən, yenidən fəaliyyətə başlamış səhiyyə, təhsil, mədəniyyət, turizm, sənaye, energetika müəssisələrində işləyən, ümumilikdə, onminlərlə insan yaşayır. Prezident İlham Əliyev Yeni Azərbaycan Partiyasının (YAP) VIII Qurultayında çıxışı zamanı bildirib ki, hazırda Qarabağ və Şərqi Zəngəzurdə 96 min insan yaşayır, çalışır, təhsil alır. Bu bölgələrin inkişafına bu günə qədər 28 milyard manat vəsaitin xərcləndiyini qeyd edən dövlət başçısı deyib: “Onların böyük əksəriyyəti infrastruktur layihələrinə iştirak etdirilib. Onların böyük hissəsi başa çatıb və eyni zamanda, bu

gün 48 yaşayış məntəqəsində keçmiş köçkünlər artıq məskunlaşıb. Bundan sonrakı illərdə Böyük Qayıdış daha da sürətlə gedəcək”.

Göründüyü kimi, işğaldan azad olmuş ərazilərimizin ən yüksək səviyyədə bərpa üçün dövlətimiz siyasi iradə nümayiş etdirir. Prezident İlham Əliyevin böyan etdiyi kimi, Qarabağ və Şərqi Zəngəzur cənnətə çevriləcək. Eyni zamanda, Birinci vitse-prezidentimiz Mehriban xanım Əliyevanın rəhbərliyi ilə Heydər Əliyev Fondu azad olmuş ərazilərdə tarixi, mədəni və dini abidələrimizin bərpası istiqamətində böyük işlər görür. Həmin ərazilər yalnız keçmiş köçkünlərin qayıdışı ilə məhdudlaşmır, həm də dünyanın diqqət mərkəzindədir. Azad edilmiş şəhərlərdə nüfuzlu beynəlxalq tədbirlərin keçirilməsi buna sübutdur. Bütün bunlar isə çox qürurvericidir.

Yeni çağırışlar nədən ibarətdir?

Bununla belə müəyyən çağırışlar aktual olaraq qalır. Belə ki, işğal dövründə ermənilər tərəfindən ərazilərin minalanması keçmiş məcburi köçkünlərin doğma torpaqlarına təhlükəsiz qayıtmasına çox böyük əngəldir. Minalar və mina tələləri yalnız keçmiş hərbi mövqelərdə deyil, həm də yollar boyunca, yaşayış sahələrinin yaxınlığında, qəbiristanlıqlarda, kənd təsərrüfatı torpaqlarında, meşələrdə, çay sahillərində və digər mülki ərazilərdə aşkar edilir. Buna baxmayaraq, Azərbaycan bu çağırışların öhdəsindən gəlməyə və vətəndaşlarının öz doğma yurdlarına təh-

lükəsiz, ləyaqətli və davamlı qayıdışını təmin etmək əzmindədir. Humanitar minatəmizləmə prosesi Azərbaycanın azad edilmiş ərazilərində yenidənqurma və bərpa proqramının ayrılmaz və əhəmiyyətli hissəsidir. Şəhərlərin və kəndlərin yenidən qurulması, infrastrukturun bərpası, nəqliyyat və enerji şəbəkələrinin inkişafı, kənd təsərrüfatının dirçəldilməsi və yeni yaşayış məntəqələrinin yaradılması minatəmizləmə fəaliyyətləri ilə sıx və dəqiqliklə əlaqələndirilərək həyata keçirilir. Müsbət haldır ki, ölkəmizin dostları bu istiqamətdə öz dəstəyini göstərməkdədir.

Nardar BAYRAMLI

Uğurlu xarici siyasət kursu...

Azərbaycan bu gün regional güc mərkəzi kimi qəbul olunur. Bu fikrin təsdiqi 3 xətt üzərindən daha aydın izah edilə bilər. Məsələn, birincisi xarici siyasət kursumuz...

Azərbaycanın xarici siyasət kursu beynəlxalq müstəvidə böyük təqdirə qəbul edilir - səbəb aydın və sadədir. Bakının xarici siyasətinin əsasında qarşılıqlı maraqlar, beynəlxalq hüquq və bərabər-hüquqlu əməkdaşlıq prinsipi dayanır. Bakı çoxtərəfli əlaqələrdə maraqlıdır. Hətta böyük güclərlə əməkdaşlıq məhz bu müstəvidə inkişaf edir. Prezident İlham Əliyev bu barədə bildirib: “Bu gün Azərbaycan qədər çoxşaxəli beynəlxalq əlaqələr quran və bir çox ölkələrlə, deyə bilərəm ki, bütün qütblərlə təmasda olan, öz maraqlarını müdafiə edən ikinci ölkə çətin tapılsın, bəlkə də var. Amma hər halda bu bir nadir təcrübədir”.

Ölkəmizin beynəlxalq təşkilatlarda təmsilçiliyini misal götürək:

- BMT TŞ-nın qeyri-daimi üzvü olub və quruma iki dəfə sədrlik edib;
- Qoşulmama Hərəkatına 4 il rəhbərlik edib.
- Mərkəzi Asiya Məşvərət Görüşlərində tamhüquqlu üzv kimi qəbul edilib;
- 30 il ərzində D-8 təşkilatına üzv olan yeganə dövlətdir;
- Avropa İttifaqının 10 üzvü ilə strateji tərəfdaşlıq bəyannaməsi, müqavilələri var.

Dünyanın supergücləri ilə münasibətləri ən yüksək səviyyədədir - Çin və Amerika ilə strateji tərəfdaşlıq münasibətləri qurulub. Pekinlə hərtərəfli strateji tərəfdaşlıq bəyannaməsi, Vaşinqtonla isə Strateji Xərtiyə imzalanıb. Bakı dünyanın iki ən böyük supergücü ilə rəsmi tərəfdaşdır, strateji əlaqələrə malikdir. Sadalanan faktlar ölkəmizin beynəlxalq münasibətlərdəki yerinin ən real mənzərəsini göz önünə gətirir...

Sülhün yaradıcısı...

Nəhayət, Azərbaycan həm siyasi, həm də iqtisadi əlaqələrin stabilləşməsi, qeyd olunan qitələrarası münasibətlərin dərinləşməsi üçün yeni təhlükəsizlik arxitekturası quran bir dövlətdir. 2020-ci il Vətən müharibəsi, 2023-cü il antiterror tədbirləri Bakının qarşısında duran 1 nömrəli vəzifənin icrası ilə yanaşı, qlobal gündəliyə Cənubi Qafqaz üçün “təhlükəsizliyin təmini” fenomenini formalaşdırıb. Diqqət yetirsək, son 6 ildə müzakirəsi aparılan, layihələndirilən, hətta proqnozlaşdırılan layihələr belə məhz Cənubi Qafqaz üzərindən irəli sürülür. Səbəb birdir - Bakı regional sülh üçün bütün zəruri şəraiti yaradıb, hətta bu sülhün beynəlxalq təsdiqinə belə nail olub. Prezident İlham Əliyev bu barədə

bildirib: “Təkbəşinə düşməni məğlubiyyətə uğratmaq, düşməni öz şərtlərini dikte etmək, onu kapitulyasiya aktına imza atmağa məcbur etmək, baxmayaraq ki, sənə 30 il əzablar verib, ondan sonra lazımı vaxtda dayanmaq, sülhə nail olmaq ki, daha qan tökülməsin. Çünki bizə əbədi müharibə lazım deyil, bu bizim seçiminiz olmayıb... Uzaqgörənlik, strateji düşüncə və xalqımızın əsas maraqlarının nəzərə alınması amilləri bax, bu siyasəti dikte edir. Siyasətdə emosiyalara yer yoxdur. Biz emosiyalara qapılıydıq, bu gün, yaqın ki, üçüncü Zəfər Tağı İrəvanın mərkəzində ucaldıldı”.

Bu təhdid deyil - reallığın ifadəsidir... Bu reallığın arxasında isə güc, milli həmrəylik, ədalət və qətiyyət dayanır.

qarşı olanlar bu gün Azərbaycanın yanında yer almaq, təmsil olunmaq üçün can atırlar. Hər kəs görür və anlayır ki,

• Bölmələrimiz tərəfindən Ermənistan silahlı qüvvələrinin hərbi hissə-

sinin qarargahına, infrastrukturuna və silah-sursat anbarlarına artilleriya zərbələri endirilib. Yerdəyişməyə cəhd göstərən düşmənin döyüş texnikasından ibarət hərbi kolonu dəqiq artilleriya atəşi ilə sıradan çıx-

xarılıb. Cəbhənin müxtəlif istiqamətlərində Ermənistan ordusuna məxsus 10-dək tank, 6 ədəd “D-20” top, 1 ədəd “Akasiya” özünəyiyən artilleriya qurğusu, 30-dək avtomobil texnikası və düşmənin xeyli sayda canlı qüvvəsi məhv edilib. Bu barədə Müdafiə Nazirliyi məlumat yayıb.

• Müdafiə Nazirliyi Füzuli rayonu-

Vətən müharibəsinin 12-ci günü 8 oktyabr 2020-ci il

nun işğaldan azad olunan Horadiz kəndində Ermənistan ordusu hərbiçilərinin döyüş meydanında qoyub qaçdıqları zirehli texnikaların, düşməndən əldə olunan hərbi qənimətlərin videogörüntülərini paylaşılıb.

• “Azərkosmos” ASC işğaldan azad olunmuş Cəbrayıl şəhərinin “Azersky” peykindən əldə edilmiş təs-

virini yayıb.

• Ermənistan silahlı qüvvələrinin yaşayış məntəqələrimizi ağır artilleriya qurğularından və raket sistemlərindən intensiv atəşə tutması nəticəsində oktyabrın 8-i saat 13:00-a olan məlumata görə, həlak olmuş mülki şəxslərin sayı 31-ə, xəsarət alanların sayı isə 154-ə çatıb, 928 ev, 133 mülki obyekt və 45 çoxmənzilli yaşayış binası yararsız vəziyyətə düşüb. Bu barədə Baş Prokurorluğun məlumatı bildirilib.

• Azərbaycan Ordusunun bölmələri düşmənin zirehli texnikasını məhv etməyə davam edir.

İnformasiya məkanında milli iradə: rəqəmsal dövrə ideoloji təhlükəsizlik

Yeni Azərbaycan Partiyasının VIII Qurultayında Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Yeni Azərbaycan Partiyasının Sədri İlham Əliyev geniş nitq söyləyərək Azərbaycanın müstəqillik illərində keçdiyi mürəkkəb və uğurlu inkişaf yoluna, ölkəmizin ərazi bütövlüyünün və suverenliyinin bərpasına, dövlətin qarşısında duran yeni təhlükəsizlik çağırışlarına və gələcək dövlətçilik prioritetlərinə toxundu. Dövlət başçısı çıxışında hərbi, iqtisadi və siyasi güclə yanaşı, müasir dövrdə getdikcə daha böyük əhəmiyyət qazanan ideoloji təhlükəsizlik, informasiya məkanı, internet, kibertəhlükələr və süni intellekt kimi məsələlərə də xüsusi diqqət yetirdi.

Prezidentin bu məsələlərə toxunması təsadüfi deyil. Azərbaycanın son illər keçdiyi tarixi mərhələ göstərdi ki, dövlətin təhlükəsizliyi yalnız sərhədlərin və ərazi bütövlüyünün qorunması ilə məhdudlaşmır. 2020-ci ilin 44 günlük Vətən müharibəsində əldə edilmiş Zəfər və 2023-cü il sentyabrın 20-də Azərbaycanın öz ərazisində suverenliyini tam bərpa etmək ilə ölkənin qarşısında yeni siyasi və təhlükəsizlik reallıqları yarandı. İndi söhbət yalnız qazanılmış nəticələrin qorunmasından yox, həm də dövlətçiliyin yeni dövrün çağırışlarına uyğun şəkildə daha da möhkəmləndirilməsindən gedir. Bu reallıq informasiya və ideoloji təhlükəsizlik məsələsinə də ön plana çıxarır. XXI əsrdə dövlətlər yalnız hərbi və iqtisadi imkanları ilə deyil, həm də öz informasiya məkanını müdafiə etmək, milli dəyərlərini yaşatmaq, tarixi yaddaşını qorumaq və cəmiyyətin xarici manipulyasiyalara qarşı dayanıqlığını təmin etmək qabiliyyəti ilə üz-üzədir. Rəqəmsal texnologiyaların sürətli inkişafı isə bu məsələlərə tamamilə yeni məzmun gətirir.

Bu gün dünyanın istənilən yerində hazırlanmış informasiya sənayələr ərzində milyonlarla insana çatır. Bir tərəfdən bu, insanların məlumat əldə etmək imkanlarını genişləndirir, digər tərəfdən isə saxta xəbərlərin, manipulyativ görüntülərin, təhrif olunmuş məlumatların və məqsədlə informasiya kampaniyalarının yayılmasını asanlaşdırır. Buna görə müasir dövlət üçün informasiya məkanının təhlükəsizliyi artıq ayrıca texniki məsələ deyil, milli təhlükəsizlik siyasətinin mühüm istiqamətidir. Azərbaycanın dövlətçilik təcrübəsi bu həqiqəti xüsusiylə aydın göstərir. Ölkəmizin ərazi bütövlüyünün və suverenliyinin bərpası yalnız döyüş meydanında qazanılmış hərbi üstünlüyün nəticəsi olmadı. Bu tarixi Zəfərin arxasında uzun illər ərzində formalaşdırılmış siyasi iradə, iqtisadi imkanlar, güclü ordu, diplomatik fəaliyyət, milli birlik və informasiya mübarizəsi dayanırdı.

Qarabağ məsələsində Azərbaycanın haqlı mövqeyinin beynəlxalq ictimaiyyətə çatdırılması da həmin uzunmüddətli mübarizənin mühüm istiqamətlərindən biri olmuşdu.

İnformasiya çoxdandır ki, siyasi təsirin, ictimai münasibətlərin və dövlətlərarası rəqabətin mühüm alətlərindən birinə çevrilib. Doğru informasiya ilə yalan, faktla manipulyasiya, obyektiv məlumatla məqsədlə təxribat eyni platformada təqdim oluna bilər. Məhz buna görə informasiya təhlükəsizliyi müasir dövlətçiliyin ayrılmaz elementidir. Dövlət yalnız öz ərazisini qorumaqla kifayətlənmir, eyni zamanda öz informasiya məkanında baş verən prosesləri də diqqətdə saxlayır. Burada məqsəd cəmiyyətin məlumat almaq imkanlarını məhdudlaşdırmaq deyil, əksinə, əsas vəzifə vətəndaşın doğru məlumatı yalandan ayırmaq, etibarlı mənbəni tanımaq və manipulyasiyanın mahiyyətini anlamaq qabiliyyətini gücləndirməkdir.

Azərbaycanın Qarabağ məsələsində apardığı informasiya mübarizəsi bu baxımdan xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Uzun illər ərzində Ermənistanın işğal siyasəti ilə bağlı beynəlxalq ictimaiyyətdə yanlış təsəvvürlərin formalaşdırılmasına cəhdlər göstərildi. Azərbaycan isə öz həqiqətlərini siyasi və diplomatik müstəvidə olduğu kimi informasiya məkanında da ardıcıl şəkildə müdafiə etdi. Prezident İlham Əliyevin beynəlxalq platformalarda Azərbaycanın mövqeyini prinsipial şəkildə ifadə etməsi, tarixi faktları və hüquqi argumentləri sistemli şəkildə gündəmə gətirməsi ölkəmi-

zin informasiya mübarizəsinin mühüm istiqamətlərindən birini təşkil etdi.

2020-ci ilin 44 günlük Vətən müharibəsi bu baxımdan yalnız hərbi tariximizin yox, informasiya mübarizəsinin də mühüm mərhələsi oldu. Müharibə dövründə Azərbaycan həm döyüş meydanında, həm də informasiya məkanında öz mövqeyini qorudu. Azərbaycan Ordusunun əldə etdiyi hərbi uğurların dünyaya çatdırılması, ölkəmizin mövqeyinin beynəlxalq ictimaiyyətə izah edilməsi və qarşı tərəfin informasiya manipulyasiyalarına cavab verilməsi dövlət siyasətinin mühüm istiqamətlərindən idi. 2023-cü il sentyabrın 20-də Azərbaycanın bütün ərazisində suverenliyin bərpası isə ölkənin informasiya gündəliyində yeni mərhələnin başlanmasına səbəb oldu. Otuz ilə yaxın davam edən işğal və separatizm problemi Azərbaycanın ərazi bütövlüyü və suverenliyi çərçivəsində öz hüquqi-siyasi həllini tapdı. Bu hadisədən sonra ölkəmizin informasiya siyasətinin qarşısında yeni vəzifələr meydana çıxdı. Qarabağ həqiqətlərini dünyaya çatdırmaq, azad edilmiş ərazilərdə aparılan bərpa və quruculuq işlərinin, Böyük Qayıdışın, yeni yaşayış məntəqələrinin salınmasının və regionda formalaşan yeni reallıqların beynəlxalq ictimaiyyətə çatdırılması da mühüm əhəmiyyət qazandı. Azərbaycan artıq yalnız mənaqişə haqqında danışan yox, ərazilərini bərpa edən, insanları doğma torpaqlarına qaytaran və postmünaqişə dövrünün yeni reallıqlarını formalaşdıran dövlətdir.

Müasir dövrdə ideoloji təhlükəsizlik anlayışının məzmunu da genişlənib. Bu gün ideoloji təhlükəsizlik yalnız müəyyən siyasi ideyaların müdafiəsi kimi başa düşülə bilməz. Buraya dövlətçilik düşüncəsi, milli kimlik, tarixi yaddaş, vətənpərvərlik, milli-mənəvi dəyərlər və cəmiyyətin öz dövlətinə bağlılığı daxildir. Dövlətin fiziki sərhədləri nə qədər möhkəm olursa olsun, cəmiyyətin daxilində milli həmrəylik və dövlətçilik düşüncəsi zəifləyəndə həmin təhlükəsizlik tam sayıla bilməz. Azərbaycanın 2020-ci ildə qazandığı Zəfərin mühüm dayaqlarından biri də məhz milli birlik idi. Müharibə dövründə cəmiyyətin böyük hissəsinin vahid məqsəd ətrafında birləşməsi dövlətin siyasi iradəsini daha da gücləndirdi. Bu birlik təsadüfi hadisə kimi meydana çıxmadı. Uzun illər ərzində dövlətçilik ideyasının, milli yaddaşın və vətənpərvərlik ruhunun möhkəmləndirilməsi bu nəticənin sosial əsaslarını formalaşdırdı.

İdeoloji təhlükəsizlik məsələsində gənc nəslin düzgün istiqamətləndirilməsi, internet və müasir texnologiyaların yaratdığı imkanlarla yanaşı onların doğurduğu risklərin nəzərə alınması xüsusi yer tutur. Süni intellektin sürətli inkişafı, rəqəmsal platformaların geniş yayılması və informasiya dövrüyyəsinin sürətlənməsi dövlət və cəmiyyət qarşısında yeni məsuliyyət yaradır. Bu gün bir gəncin dünyagörüşünün formalaşmasında yalnız məktəb, universitet və ailə rol oynamır; sosial şəbəkələr, video platformalar, onlayn icmalar və müxtəlif rəqəmsal mənbələr də onun düşüncəsinə təsir göstərir. Bu təsirin istiqaməti isə hər zaman müsbət olmur. Ona görə də gənclərin informasiya ilə işləmək bacarığının artırılması müasir təhsil siyasətinin mühüm istiqamətlərindən birinə çevrilməlidir.

Vətənpərvərlik də yeni dövrün tələblərinə uyğun məzmun qazandır. Patriotizm yalnız vətəni sevmək haqqında danışmaqdan ibarət deyil. Öz tarixini bilmək, dövlətin keçdiyi yolu anlamaq, milli maraqları dərk etmək, saxta məlumat qarşısında düşünə bilmək, ölkəsinin uğurlarını dünyaya düzgün təqdim etmək və cəmiyyət qarşısında məsuliyyət hissi daşımaq da müasir vətəndaşlıq mədəniyyətinin mühüm istiqamətlərindən birinə çevrilməlidir.

Azərbaycanın informasiya siyasətinin qarşısında duran mühüm vəzifələrdən biri də milli informasiya məhsulunun keyfiyyətinin yüksəldilməsidir. Ölkə haqqında dünyaya yalnız xarici media vasitəsilə məlumat verilməsi kifayət qədər təsirli mexanizm deyil. Azərbaycan tarixini, mədəniyyətini, iqtisadi potensialını, müasir inkişafını və yeni geosiyasi rolunu beynəlxalq auditoriyaya çatdırmaq üçün xüsusi diqqətlə informasiya məhsullarının hazırlanması mühüm əhəmiyyət daşıyır. Bu istiqamətdə

mühüm dayaqlarından birinə çevrilir.

İnsan gördüyü hər görüntünü həqiqət kimi qəbul etməli, eşitdiyi hər səsə mənbəyini araşdırmalı, sosial şəbəkədə yayılan hər iddianı fakt kimi qəbul etməməlidir. Tənqidi düşüncə artıq yalnız akademik və intellektual bacarıq deyil, informasiya hücumlarına qarşı ictimai immunitet formalaşdırmanın mühüm vasitəsidir. Burada təhsil sisteminin üzünə böyük vəzifə düşür. Məktəbdə gənclərə yalnız məlumat vermək yetmir, onlara məlumatı təhlil etmək, mənbələri müqayisə etmək, saxta xəbərləri müəyyənləşdirmək, rəqəmsal təhlükəsizlik qaydalarına əməl etmək və informasiya məsuliyyətini dərk etmək bacarığı da aşılanmalıdır.

Universitetlərdə bu məsələlər daha geniş şəkildə öyrənilməli, yeni texnologiyaların yaratdığı imkan və risklər elmi yanaşma ilə araşdırılmalıdır.

İnformasiya təhlükəsizliyinin digər mühüm tərəfi kiberməkandır. Dövlət idarəçiliyi, bank sistemi, enerji infrastruktur, nəqliyyat, rabitə və digər strateji sahələr rəqəmsal texnologiyalardan getdikcə daha çox istifadə edir. Bu inkişaf idarəetmənin səmərəliliyini artırsa da, rəqəmsal sistemlərin qorunması daha vacib edir. Kibertəhlükəsizlik artıq yalnız texniki mütəxəssislərin işi deyil, milli təhlükəsizlik sisteminin ayrılmaz hissəsidir.

Azərbaycanın gələcək inkişafında rəqəmsal dövlət, süni intellekt və yeni texnologiyaların tətbiqi genişləndikcə informasiya sistemlərinin etibarlılığı da daha böyük əhəmiyyət daşıyacaq. Dövlət məlumatlarını qorunması, strateji infrastrukturların kibermüdafiəsi, şəxsi məlumatların təhlükəsizliyi və rəqəmsal xidmətlərin davamlı fəaliyyəti müasir dövlət idarəçiliyinin vacib şərtləridir.

İnformasiya mühitində dövlətin mövqeyini gücləndirən başqa bir amil isə beynəlxalq kommunikasiya imkanlarıdır. Azərbaycan son illər beynəlxalq münasibətlər sisteminin öz mövqeyini daha da möhkəmləndirib. Mərkəzi Asiya ölkələri ilə əlaqələrin genişlənməsi, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı və D-8 çərçivəsində əməkdaşlıq, Avropa İttifaqı ilə strateji tərəfdaşlıq münasibətləri, Çin və ABŞ-la strateji əməkdaşlığın inkişafı ölkənin beynəlxalq informasiya imkanlarını da genişləndirir. Bu reallıq Azərbaycan qarşısında yalnız öz mövqeyini müdafiə etməklə kifayətlənməmək, global informasiya məkanında daha fəal iştirak etmək və öz baxışlarını daha geniş auditoriyalara çatdırmaq vəzifəsi qoyur. Bunun üçün peşəkar media, güclü analitik mərkəzlər, beynəlxalq səviyyədə rəqəbat aparan tədqiqatçılar, xarici dilləri bilən mütəxəssislər və müasir kommunikasiya texnologiyalarına hakim olan kadrlar lazımdır.

İnformasiya siyasətində emosional reaksiyalardan çox strateji düşüncə tələb olunur. Prezident İlham Əliyevin xarici siyasət və beynəlxalq münasibətlər məsələlərində vurğuladığı strateji yanaşma informasiya mühitində də tətbiq edilə bilər. Hər xəbərdər həlqə cavab vermək, hər təxribatə emosional reaksiya göstərmək və hər informasiya kampaniyasını eyni üsulla qarşılaşmaq səmərəli nəticə verməz. Güclü dövlət öz mövqeyini dəqiq müəyyənləşdirir, faktlara əsaslanır və uzunmüddətli məqsədlərini qoruyur. Bu baxımdan media ilə dövlət institutları arasında sağlam kommunikasiya xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Cəmiyyət vaxtında doğru məlumat əldə etməyə təsir imkanları azalır. Dövlət qurumlarının ictimaiyyətlə açıq və operativ kommunikasiya qurması informasiya boşluqlarının yaranmasının qarşısını alır. İnformasiya boşluğu isə çox vaxt təsdiqlənməmiş məlumatların yayılması üçün əlverişli mühit yaradır.

Azərbaycanın informasiya siyasətinin qarşısında duran mühüm vəzifələrdən biri də milli informasiya məhsulunun keyfiyyətinin yüksəldilməsidir. Ölkə haqqında dünyaya yalnız xarici media vasitəsilə məlumat verilməsi kifayət qədər təsirli mexanizm deyil. Azərbaycan tarixini, mədəniyyətini, iqtisadi potensialını, müasir inkişafını və yeni geosiyasi rolunu beynəlxalq auditoriyaya çatdırmaq üçün xüsusi diqqətlə informasiya məhsullarının hazırlanması mühüm əhəmiyyət daşıyır. Bu istiqamətdə

Azərbaycan mediasının qarşısında böyük imkanlar açılır. Qarabağın bərpası, Böyük Qayıdış, yeni nəqliyyat dəhlizləri, enerji layihələri, yaşıl keçid, rəqəmsal transformasiya və regional əməkdaşlıq ölkənin beynəlxalq informasiya gündəliyində mühüm mövzulara çevrilib. Bunların hər biri ölkəmizin yeni inkişaf mərhələsinin ayrı-ayrı istiqamətlərini dünya ictimaiyyətinə təqdim etmək üçün geniş imkan yaradır.

Azərbaycanın informasiya təhlükəsizliyi yalnız dövlət qurumlarının işi kimi qələmə verilməməlidir. Bu, bütövlükdə cəmiyyətin məsuliyyətidir. Jurnalistin hazırladığı xəbər, alimin apardığı araşdırma, müəllimin verdiyi bilik, dövlət qulluqçusunun ictimaiyyətlə ünsiyyəti, gəncin sosial şəbəkədə paylaşdığı məlumat - bütün bunlar ölkənin informasiya mühitinin ümumi mənzərəsini formalaşdırır. Müasir dövlətçilik həm də informasiya məsuliyyətidir. Bir cəmiyyət öz məlumat məkanına nə qədər məsuliyyətlə yanaşarsa, xarici manipulyasiyalara qarşı bir o qədər dayanıqlı olur. Milli həmrəylik yalnız siyasi proseslərdə və tarixi hadisələrdə özünü göstərmir, gündəlik informasiya davranışında da görünür. Yeni mərhələdə Azərbaycanın qarşısında böyük inkişaf hədəfləri dayanır. Ərazi bütövlüyünün və suverenliyin bərpasından sonra dövlət siyasətinin diqqət mərkəzində təhlükəsizliyin davamlı təminatı, iqtisadi inkişaf, insan kapitalının gücləndirilməsi, texnoloji yeniliklərin tətbiqi və beynəlxalq mövqələrin daha da möhkəmləndirilməsi dayanır. Bu məqsədlərin hər biri informasiya və ideoloji təhlükəsizliklə birbaşa bağlıdır. Dövlətin gücü yalnız onun ordusunun sayında, iqtisadi göstəricilərində və beynəlxalq əlaqələrinin genişliyində deyil; dövlətin gücü həm də onun vətəndaşının öz ölkəsinə nə qədər güvəndiyində, öz tarixini nə qədər bildiyində, qarşısına çıxan informasiya nə qədər düzgün qiymətləndirildiyində və milli maraqları nə qədər dərindən dərk etdiyində görünür.

Azərbaycanın otuz illik dövlətçilik təcrübəsi bu həqiqəti dəfələrlə təsdiqləyib. Ölkə ağır sınaqlardan keçdi, işğalla üzləldi, uzun illər diplomatik və informasiya mübarizəsi apardı, 44 günlük Vətən müharibəsində tarixi Zəfər qazandı və nəhayət, 2023-cü ildə öz ərazisində suverenliyini tam bərpa etdi. Bu yolun hər mərhələsində siyasi iradə ilə yanaşı, milli birlik və dövlətçilik düşüncəsi mühüm rol oynadı. Bu gün qarşıda duran məsələ əldə edilmiş Zəfərin qorunması və Azərbaycanın gələcək inkişafının daha möhkəm təməllər üzərində qurulmasıdır. Bunun üçün güclü ordu, dayanıqlı iqtisadiyyat və fəal diplomatiya qədər savadlı, düşüncənə, texnologiyaya hakim və milli dəyərlərinə bağlı cəmiyyət də lazımdır. Rəqəmsal əsrin mübarizəsi səngərlərdə aparılır, amma onun nəticələri dövlətlərin taleyinə təsir göstərir. Bu mübarizədə Azərbaycanın ən böyük gücü milli iradə, dövlətçilik düşüncəsi, tarixi yaddaş və xalqın dövlət ətrafında birliyidir.

Bu gün Qarabağda dalğalanan üçrəngli bayraq Azərbaycan əsgərinin döyüş meydanında qazandığı Zəfərin rəmzidir. Lakin həmin bayrağın gələcək nəsillərə eyni qürurla ötürülməsi üçün yalnız torpağı qorumaq yetmir; tarixi qorumaq, həqiqəti qorumaq, milli yaddaşı qorumaq, gənclərin düşüncəsini qorumaq və Azərbaycanın informasiya məkanında öz sözünü demək də Vətənə xidmətin mühüm formasıdır. Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycan dövlətçiliyinin qarşısında yeni bir mərhələ açılıb. Bu mərhələdə milli iradənin, informasiya məkanının, rəqəmsal sistemlərin və dövlətçilik düşüncəsinin qorunması böyük mübarizənin davamıdır. Qarşıdakı dövrdə Azərbaycan qazandığı Zəfəri güclü dövlət, yüksək texnologiya, elm, təhsil, milli həmrəylik və sağlam informasiya mühiti ilə gələcəyin möhkəm təməlinə çevirməlidir.

Kəramət Qanbarov,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Dövlət İdarəçilik Akademiyasının əməkdaşı

Yeni qanun layihəsi nə vəd edir? Korrupsiyaya qarşı mübarizə daha da güclənəcək

Azərbaycanda “Korrupsiya ilə əlaqədar hüquqpozmalarla bağlı məlumat verən şəxslərin həvəsləndirilməsi və müdafiəsi haqqında” yeni qanun layihəsi hazırlanıb. Sözügedən sənəd ok-

tyabrın 6-da Milli Məclisin Müdafiə, təhlükəsizlik və korrupsiya ilə mübarizə və Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitələrinin birgə iclasında müzakirə olunub.

Şəffaflıq daha da artırılacaq

Parlamentin Müdafiə, təhlükəsizlik və korrupsiya ilə mübarizə komitəsinin sədri Arzu Nağıyev “Korrupsiya ilə əlaqədar hüquqpozmalarla bağlı məlumat verən şəxslərin həvəsləndirilməsi və müdafiəsi haqqında” qanun layihəsi (birinci oxunuş) barədə bildirib ki, layihə korrupsiya ilə əlaqədar hüquqpozmalar barədə məlumat verilməsi, həmin məlumatların qəbulu və araşdırılması, habelə məlumat verən şəxslərin hüquqi müdafiəsi və həvəsləndirilməsi ilə bağlı münasibətlərin tənzimlənməsi məqsədilə hazırlanıb. Diqqətə çatdırılıb ki, layihənin əsas məqsədi təşkilatlarda şəffaflığın artırılması, korrupsiya ilə əlaqədar hüquqpozmaların aşkar edilməsi və qarşısının alınması, korrupsiyaya qarşı dözümsüz-

lük mühitinin formalaşdırılması və belə hüquqpozmaların törədilməsini istisna edən şəraitin yaradılmasıdır. Bu məqsədlə layihədə məlumat verən şəxslərin hüquqlarının və qanuni mənafələrinin qorunması, onların qanunsuz təsirdən və ədalətsiz rəftardan müdafiəsi əsas prinsiplər kimi müəyyən edilir.

Sənəddə korrupsiya ilə əlaqədar hüquqpozmalar barədə məlumatların verilməsi və qəbulu üzrə subyektlər, məlumat verən şəxsin tanınması, məlumatların qeydiyyatına alınması və araşdırılması qaydaları təsbit edilir. Araşdırmanın nəticəsindən asılı olaraq müvafiq mülki-hüquqi, inzibati və ya inzizam tədbirlərinin görülməsi, cinayət əlamətləri olduqda isə materialların aidiyyəti üzrə göndərilməsi nəzərdə tutulur.

Kimlər və nə qədər mükafatlandırılacaq?

A.Nağıyev, həmçinin qeyd edib ki, layihədə məlumat verən şəxslərin və yaxınlarının təhlükəsizliyinin təmin edilməsi, onların məlumatlarının konfidensiallığının qorunması, dövlət hesabına peşəkar hüquqi yardım almaq, məhkəmə xərclərindən azad olunmaq, dəymiş maddi və mənəvi zərərin kompensasiyasını tələb etmək kimi hüquqları müəyyən edilib. Məlumat verən şəxslərin həvəsləndirilməsi məqsədilə layihədə maddi mükafat mexanizmi nəzərdə tutulub. Belə ki, verilmiş məlumatın doğruluğu tapdıqda məlumat verən şəxsə təşkilatın büdcəsinin hesabına (büdcə təşkilatlarına münasibətdə həmin təşkilatların saxlanılması xərcləri və büdcədən kənar və-

saitləri hesabına) təşkilat rəhbərinin qərarı ilə maddi mükafat ödəniləcək. Mükafat korrupsiya ilə əlaqədar hüquqpozmalarla bağlı məlumatın araşdırılaraq öz təsdiqini tapması barədə məlumat verən şəxsin məlumatlandırıldığı tarixdən 10 (on) iş günü müddətində ödəniləcək.

Qanun layihəsinə əsasən, mükafatın məbləği minimum əməkhaqqı məbləğinin 25 misindən çox ola bilməz. Mükafatın məbləği müəyyən edilərkən korrupsiya ilə əlaqədar hüquqpozmanın xarakteri, faktların sayı, verilmiş məlumatın korrupsiya ilə əlaqədar hüquqpozmanın aşkar edilməsində əhəmiyyəti, vurulmuş zərər və bərpa edilmiş aktivlərin məbləği nəzərə alınır.

Korrupsiyaya qarşı səmərəli tədbirlər

İclasda Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin sədri Əli Hüseynli qanun layihəsi ilə bağlı fikirlərini açıqlayıb. O, belə bir sənədin Azərbaycan Prezidenti tərəfindən parlamentə təqdim edilməsinin yüksək qiymətləndirildiyini vurğulayıb. Ölkəmizdə korrupsiyaya qarşı səmərəli tədbirlərin görüldüyünü deyən Ə.Hüseynli “Korrupsiya ilə əlaqədar hüquqpozmalarla bağlı məlumat verən şəxslərin həvəsləndirilməsi və müdafiəsi haqqında” qanun layihəsinin zəruriliyindən və əhəmiyyətindən danışdı.

Sonra iclasda Əmək Məcəlləsində, Vergi Məcəlləsində, Cinayət-Prosesual Məcəlləsində, “Cinayət prosesində iştirak edən şəxslərin dövlət müdafiəsi haqqında”, “Vəkillər və vəkiliyyət fəaliyyəti haqqında”, “Korrupsiyaya qarşı mübarizə haqqında”, “İnformasiya əldə etmək haqqında”, “Fərdi məlumatlar haqqında” və “Vətəndaşların mürə-

ciətləri haqqında” qanunlarda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsinə (birinci oxunuş) baxılıb. Bildirilib ki, layihədə sözügedən məqalə və qanunlara “Korrupsiya ilə əlaqədar hüquqpozmalarla bağlı məlumat verən şəxslərin həvəsləndirilməsi və müdafiəsi haqqında” qanun layihəsinə nəzərdə tutulan mexanizmlərin həyata keçirilməsi üçün müvafiq dəyişikliklər təklif olunur.

Belə ki, sənəddə məlumat verən şəxsin öz razılığı ilə şahid qismində dindirilməsi, həmçinin onun özünün və yaxınlarının dövlət tərəfindən müdafiə olunması və hüquqi yardım göstərilən şəxslərin dairəsinə daxil edilməsi kimi məsələlər nəzərdə tutulur.

Xatırladaq ki, komitə iclasında qanun layihələri birinci oxunuşda Milli Məclisin plenar iclasına da tövsiyə olunub.

Nardar BAYRAMLI

Azərbaycan MDB dövlətləri ilə qarşılıqlı faydalı əməkdaşlıq prinsiplərinə sadıqdır

Oktyabrın 7-də Azərbaycanın xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov Türkmənistana işgüzar səfəri çərçivəsində "Avaza" Milli Turizm Zonasında keçirilən Müstəqil Dövlətlər Birliyinin (MDB) Xarici İşlər Nazirləri Şurasının iclasında iştirak edib.

Xarici İşlər Nazirliyindən AZƏRTAC-a bildirilib ki, iclasdakı çıxışında C.Bayramov artan qlobal gərginlik fonunda beynəlxalq hüququn fundamental norma və prinsiplərinə riayət olunmasının xüsusi əhəmiyyət kəsb etdiyini, qarşılıqlı hörmət və maraqlar əsasında ölkələrarası əməkdaşlığın regional sabitlik, təhlükəsizlik və dayanıqlı inkişaf üçün mühüm amil olduğunu vurğulayıb.

Çıxışda, həmçinin MDB-nin yaranmasının 35 illiyi və Dövlətlərarası Humanitar Əməkdaşlıq Fondunun 20 illiyi qeyd edilərək, Birliyin bərabər hüquqlu dialoq və çoxtərəfli əməkdaşlıq platforması kimi rolu vurğulanıb. Humanitar əməkdaşlığın gündəlikdəki mühüm yerindən bəhs edən nazir 2027-2028-ci illər üzrə iki yüzdən çox tədbiri özündə cəmləşdirən Prioritet Tədbirlər Planının önəmini diqqətə çatdırıb. Eyni zamanda, Azərbaycanda keçirilmiş III MDB Oyunları və Ləcn şəhərində "2025-ci il MDB-nin Mədəniyyət pay-

taxtı" çərçivəsində həyata keçirilən tədbirlərin Birlik məkanında mədəniyyət, gənclər və idman sahələrinə əməkdaşlığa mühüm töhfə verdiyi qeyd olunub.

Azərbaycanın MDB dövlətləri ilə iqtisadi-ticarəti və nəqliyyat sahələrində qarşılıqlı fəaliyyətin inkişafına böyük əhəmiyyət verdiyi bildirilib. Ticarət dövryyəsinin müsbət dinamikası, eləcə də ölkəmizin əlverişli coğrafi mövqeyi və infrastrukturaya yatırılan irimiqyaslı sərmayələr nəticəsində Şərq-Qərb və Şimal-Cənub beynəlxalq nəqliyyat dəhlizlərinin, liman və dəmir yolu infrastrukturunun ardıcıl şəkildə inkişaf etdirildiyi diqqətə çatdırılıb. Bu addımların regionun tranzit və iqtisadi potensialının tam reallaşdırılmasına kömək edəcəyi qeyd olunub.

Sonda nazir Ceyhun Bayramov Azərbaycanın bütün MDB dövlətləri ilə mehriban qonşuluq və qarşılıqlı faydalı əməkdaşlıq prinsiplərinə sadıq qaldığını bir daha təsdiqləyib.

Tədbir çərçivəsində, həmçinin bir sıra qarşılıqlı maraq doğuran çoxtərəfli və regional məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparılıb, dövlət və hökumət başçıları tərəfindən qəbul ediləcək bir sıra qərar layihələri nəzərdən keçirilib.

BMT İnsan Hüquqları Şurasında mina ilə bağlı Azərbaycanın dəstəklədiyi qətnamə qəbul edilib

Oktyabrın 6-da Cenevrədə keçirilən BMT İnsan Hüquqları Şurasının 63-cü sessiyası çərçivəsində Azərbaycan tərəfindən həmmüəllif qismində dəstəklənən və fəal şəkildə irəlilədilən "Piyadaəleyhinə minaların insan hüquqlarından tam istifadəyə təsiri: Zərərçəkənlərə yardımın gücləndirilməsi" adlı qətnamə qəbul edilib.

Xarici İşlər Nazirliyindən verilən məlumata görə, qətnaməyə 70 dövlət həmmüəllif qismində qoşulub və sənəd səsvermə keçirilmədən qəbul edilib.

Azərbaycan sessiya çərçivəsində bu mühüm birgə təşəbbüsün gündəmdə saxlanılması və təşviqi məqsədilə ictimai dialoq təşkil edib, habelə mövzuya həsr olunmuş yan tədbirin həmtəşkilatçısı qismində çıxış edib.

"Dünyada mina ilə ən ciddi şəkildə cirkələnmiş ölkələrdən biri olan Azərbaycan piyadaəleyhinə minaların yaratdığı kəskin problemdən əziyyət çəkir. Piyadaəleyhinə minalar və partlamamış hərbi sursatlar insan hüquqlarından tam istifadəyə uzunmüddətli və ağır təsir göstərməklə, zərərçəkənlərin, onların ailə üzvlərinin həyatına ciddi fəsadlar törədir. Bu baxımdan qətnamədə zərərçəkənlərə yardım məsələsinə xüsusi diqqət yetirilməsini alqışlayırıq.

Mina fəaliyyəti davamlı sülhün təməl elementlərindən biridir və münasibətdənsonrakı bərpa prosesində mühüm rol oynayır. Mina təmizlənməsi keçmiş məcburi köçkünlərin öz evlərinə təhlükəsiz və ləyaqətli qayıdışına şərait yaratmaqla yanaşı, münasibətdən zərər çəkmiş ərazilərin və icmaların bərpasına, habelə sosial-iqtisadi inkişafın təmin olunmasına mühüm töhfə verir.

Qətnamədə mina fəaliyyəti, sülh və Dayanıqlı İnkişaf Məqsədlərinə nail olunması arasında qarşılıqlı əlaqəyə mühüm diqqət yetirilməsini təqdir edirik. Mina təmizlənməsi, həmçinin iqlimlə bağlı risklərə daha səmərəli uyğunlaşmanın təmin edilməsi baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Bu baxımdan qətnamənin insan

hüquqları kontekstində mina fəaliyyəti ilə iqlim risklərinə uyğunlaşma arasındakı əlaqəyə dair anlayışın formalaşdırılması və dərinləşdirilməsinə töhfə verməsini vacib hesab edirik.

Minaların törətdiyi itkilərin miqyası, xüsusilə mina fəaliyyəti və zərərçəkənlərə yardım üçün daha güclü beynəlxalq dəstəyin, tərəfdaşlıqların və davamlı maliyyələşmənin səfərbər edilməsinin vacibliyini bir daha nümayiş etdirir. Bu baxımdan BMT İnsan Hüquqları Şurasının üzv dövlətləri mina təmizlənməsi və zərərçəkənlərə yardım üçün maliyyələşməni artırmağa, o cümlədən alternativ maliyyələşdirmə mənbələrindən və dövlət-özəl tərəfdaşlıqlardan istifadə etməyə çağırmasını alqışlayırıq.

Azərbaycan mina təhlükəsi ilə mübarizədə beynəlxalq əməkdaşlığın, həmrəyliyin və davamlı dəstəyin gücləndirilməsinin vacibliyini bir daha vurğulayır və mina fəaliyyətinin insan hüquqlarının qorunması, davamlı sülh və inkişafın təmin olunmasına verdiyi töhfəni yüksək qiymətləndirir", - deyər məlumatda diqqətə çatdırılıb.

Dövlət Proqramının uğurlu icrası

Bakının və Abşeronun su-kanalizasiya şəbəkəsi yenilənir

intensiv yağan yağışlar paytaxtın küçələrində, ayrı-ayrı yaşayış məntəqələrində arzuolunmaz vəziyyət yaradır - bəzi yollar, keçid və tunellər, hövzəyanı ərazilər subasmaya məruz qalır və gediş-gəliş çə-

tinləşir.

Bir qədar keçəcək, paytaxtımızın və ətraf qəsəbələrin su və kanalizasiya problemləri barədə keçmiş zamanda danışacağıq. Artıq Bakı şəhərində və Abşeron-

da problemin həlli istiqamətində tədbirlərin görülməsinə start verilib. Belə ki, "Bakı şəhərinin baş planı - 2040" sənədinə uyğun qaydada, eləcə də Prezident İlham Əliyevin imzaladığı müvafiq Sərəncamla

təsdiqlənən "Bakı şəhərində və Abşeron yarımadasında su təchizatı, yağış və tullantı suları sistemlərinin təkmilləşdirilməsinə dair 2026-2035-ci illər üçün Dövlət Proqramı" çərçivəsində paytaxtda və ətraf qəsəbələrdə içməli su təchizatı və kanalizasiya şəbəkəsinin genişləndirilməsi layihələri həyata keçirilir.

Paytaxtın su və kanalizasiya infrastrukturunun yenilənməsi hansı istiqamətlərdə həyata keçiriləcək?

"Bakı şəhərinin baş planı - 2040" sənədi dünyanın iri meqapolislərinin qabaqcıl təcrübəsi və paytaxtımızın relyef xüsusiyyətləri, şəhərsalma ənənələri nəzərə alınmaqla hazırlanıb. Sənəd Baş nazirin 2023-cü il 30 dekabr tarixində imzaladığı Qərarla təsdiqlənib. Baş plan 2040-cı ilədək dövrü əhatə edən mərhələdə paytaxtımızın inkişaf prioritetlərini müəyyənləşdirir. Burada şəhər təsərrüfatının ayrı-ayrı sahələrinin inkişafına strateji yanaşma ortaya qoyulub ki, su və kanalizasiya şəbəkəsinin fiziki imkanlarının genişləndirilməsi də bu sırada yer alır. O cümlədən paytaxtımızın su və kanalizasiya şəbəkəsinin müasirləşdirilməsi məqsədilə aşağıdakı tədbirlərin görülməsi nəzərdə tutulub:

- 2040-cı il üçün Bakı və Abşeron yarımadasında içməli suya olan gündəlik tələbatın indiki 1,080 milyon m³ səviyyəsindən 1,109 milyon m³-dək yüksəlməsi ehtimal olunur;
- Su təchizatının davamlılığını və dayanıqlığını təmin etmək üçün yeni su anbarlarının və magistral su xətlərinin inşası nəzərdə tutulur;
- İçməli sudan səmərəli istifadə edilməsi üçün şəbəkədə mövcud olan itkilə-

rin əhəmiyyətli dərəcədə azaldılması planlaşdırılır;

- Hazırda Bakı şəhərində məskunlaşmış əhəlinin 72 faizə qədər mərkəzləşdirilmiş kanalizasiya sistemində qoşulub, bu sistemə axıdılan tullantı sularının bir hissəsi 581 m³/gün təmizlənərək Xəzər dənizinə buraxılır;

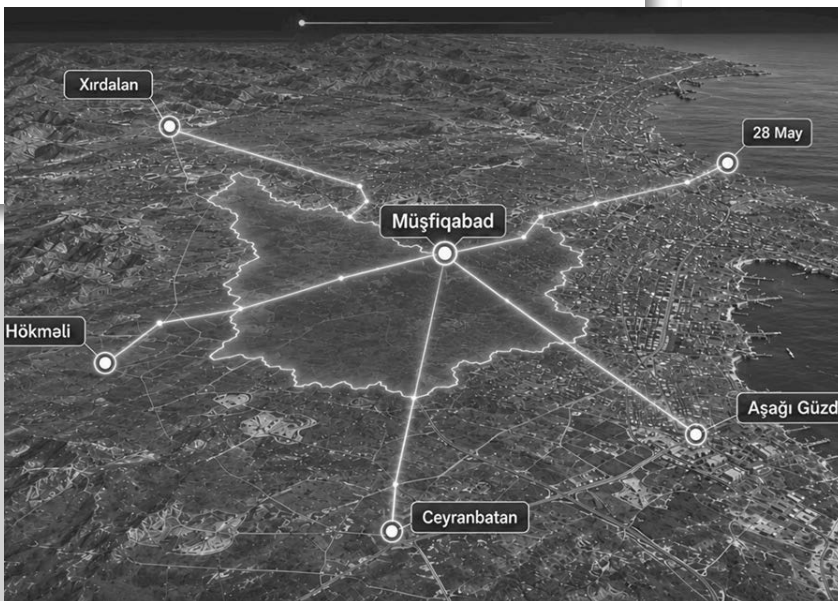
- Kanalizasiya sisteminin imkanlarının artırılması çərçivəsində 4 yeni lokal sutəmizləyici qurğuların inşası təklif edilir. Bu layihələrin icrası Bakı şəhəri üzrə tullantı sularının təmizlənməsi sisteminin məhsuldarlığını artırmağa imkan verəcək;

- Yerlərdə emal edilərək təmizlənmiş tullantı suları Böyükşor, Bülbülə, Xocəsən və Zığ göllərini qidalandıraraq su hövzələrinin balansını etibarlı hədlərdə qorumaqla yanaşı, texniki məqsədlər, ətraf ərazilərin suvarılması və yaşıllaşdırılması üçün il ərzində 171 milyon m³-ə qədər həcmdə əlavə texniki su hasil etmək imkanına malik olacaqdır.

İri Şəhərlərin Birlişmiş Su Təchizatı Xidmətindən bildirilib ki, "Bakı şəhərinin baş planı - 2040" sənədində

həmçinin şəhər ərazisində yağış drenaj boru xətləri ilə məişət kanalizasiya xətlərinin bir-birindən ayrılması, yağış sularının toplanması və təkrar istifadəsinin təşkili nəzərdə tutulub. "Layihəyə uyğun olaraq müxtəlif səthlərdən yağış suları mərkəzi sistemin borularına yönləndirilərək borular vasitəsilə yeraltı anbarlara toplanacaq. Daha sonra yağış suları filtrasiya və sterilizasiya proseslərindən keçirilərək istehsal sahələrində və suvarmada istifadəyə yönləndiriləcək.

Hazırda yağış və kanalizasiya kollektorlarının bəziləri eyni sistemlə idarə olunduğundan mövcud kanalizasiya sistemlərinin də dəfərlə artıq yüklənməsinə səbəb olur. Lakin yeni layihənin tətbiqi imkan yaradacaq ki, mövcud problemlər minimuma endirilsin və su ehtiyatlarının artırılması istiqamətində yağış sularından da istifadə edilsin", - deyər qurumun yaydığı məlumatda qeyd edilib.

Pirşağı hövzəsində yeni kanalizasiya kollektoru tikilir

şaxtalarda və kanalizasiya nasos stansiyasında işlər davam etdirilir. ADSEA bildirir ki, bu tip layihələr, xüsusilə mikrotunel texnologiyası ilə qurulan ka-

nalizasiya şəbəkələri, müasir və dayanıqlı olmaqla geniş ərazilərdə tikilə bilər və əhəlinin həyat səviyyəsinin yüksəldilməsinə şərait yaradır.

Lökbatan hövzəsi üzrə ən müasir standartlar səviyyəsində qurulan infrastruktur

Dövlət Proqramı çərçivəsində icra olunan layihələrdən biri də Lökbatan hövzəsi üzrə gətirici kanalizasiya kollektoru və tullantı sular üçün sutəmizləyici qurğunun tikintisidir. İri Şəhərlərin Birlişmiş Su Təchizatı Xidmətinin mətbuat katibi Ceyhun Musaoğlu bildirib ki, ümumi uzunluğu 23 kilometr olan Lökbatan

hövzəsi üzrə gətirici kanalizasiya kollektorunun tikintisi, məhsuldarlığı gün ərzində 100 min kubmetr olan tullantı sutəmizləyici qurğunun qurulması nəticəsində bir sıra qəsəbələrin kanalizasiya təchizatı təmin ediləcək: "Həmçinin bu işlər çərçivəsində Bakı buxtasının, Xocəsən, Qırmızı, Qu və Lökbatan göllərinin eko-

loji vəziyyəti yaxşılaşdırılacaq. Lökbatan tullantı sutəmizləyici qurğusu layihəsi birinci mərhələdə Xocəsən, Sulutəpə, Şonqar, Lökbatan, Yasamal, Badamdar, Bayıl, Bibiheybət massivlərini əhatə edəcək", - deyər qurum rəsmisi bildirib. Lökbatan hövzəsi üzrə gətirici kanalizasiya kollektoru və tullantı sular üçün

Paytaxtın 64 yaşayış məntəqəsində kanalizasiya sistemi qurulacaq

"Bakı şəhərində və Abşeron yarımadasında su təchizatı, yağış və tullantı suları sistemlərinin təkmilləşdirilməsinə dair 2026-2035-ci illər üçün Dövlət Proqramı" Prezident İlham Əliyevin 2026-cı il 12 yanvar tarixli Sərəncamı ilə təsdiqlənib. Sənədin icrası çərçivəsində Bakı və Abşeronda içməli su təchizatı və kanalizasiya şəbəkəsinin genişləndirilməsi həyata keçirilir. Nəticədə su təchizatının fasiləsiz rejimə keçirilməsi və içməli suya olan tələbatın 95 faiz ödənilməsi təmin olunacaq. Dövlət Su Ehtiyatları Agentliyinin (ADSEA) məlumatına əsasən, eyni zamanda Bakı şəhərinin 64 yaşayış məntəqəsində mərkəzləşdirilmiş kanalizasiya sisteminin qurulması, həmçinin yağış sularının idarə olunması məqsədilə şəhərin 30 əsas küçə və prospektində yeni kollektorların inşası nəzərdə tutulur.

Hazırda Dövlət Proqramının icrası uğurla təmin olunur. Belə ki, Bakı şəhəri və Abşeron rayonu ərazisində yeni kanalizasiya kollektorlarının və tullantı sularının təmizlənməsi qurğularının tikintisinə başlanılıb. Bu barədə Dövlət Su Ehtiyatları Agentliyinin Tikilməkdə Olan Obyektlərin Müdiriyyətinin məlu-

matında bildirilib.

Qeyd olunduğu kimi, bu istiqamətdə hazırda Müşfiqabad layihəsi həyata keçirilir. Layihə çərçivəsində ümumi uzunluğu 17,1 kilometr olan kollektor xətti tikilir. Bu kollektor Xırdalan şəhəri ilə yanaşı Masazır, Aşağı Güzdək, 28 May və Müşfiqabad qəsəbələrini əhatə edir. Layihə həm kollektor xəttindən, həm də sutəmizləyici qurğudan ibarətdir.

Paralel şəkildə, gündəlik gücü 75 min kubmetr olan sutəmizləyici qurğunun tikintisi davam edir. Qurğunun əlavə 75 min kubmetrlik hissəsinin isə növbəti mərhələdə tikilməsi planlaşdırılır. Kollektor üzrə 7 şaxtda iş aparılır, onlardan 4-də işlər tamamlanıb, 3-də işə davam edir. Layihənin icra müddəti 3 il nəzərdə tutulub və daha tez başa çatdırılması üçün tədbirlər görülür.

Layihənin dəyəri sutəmizləyici qurğu üzrə 102 milyon manat, kollektor üzrə isə 135 milyon manat təşkil edir: "Layihə dövlət vəsaiti hesabına maliyyələşdirilir və əlavə vəsaitə ehtiyac gözlənilmir. Bakı üzrə əlavə olaraq 7 kollektor, 2 sutəmizləyici qurğu və nasos stansiyalarının tikintisi də davam etdirilir. Təmizləyici qurğudan çıxan su təmiz olacaq və suvarma məqsədilə istifadə oluna bilər. Layihənin icrası Xəzər dənizinin ekoloji vəziyyətinə müsbət təsir göstərəcək", - deyər məlumatda vurğulanır.

Hazırda qum və yağıttutucu qurğusundakı pərdə divarlarının armatür və qəlib işləri görülür. Biofosfor hovuzu qurğusunun armatür, havalandırma hovuzu qurğusunda svay bündövrə, temperatur tikşlərində izolyasiya işləri həyata keçirilir. İnzibati binanın hörgü işləri də hazırda davam etdirilir.

Lökbatan hövzəsi üzrə gətirici kanalizasiya kollektorunun tikintisi üzrə işlərin 50 faizi icra olunub. Bu layihə Bakı şəhərinin kanalizasiya infrastrukturunun müasirləşdirilməsi istiqamətində icra olunan ən mühüm layihələrdən biridir. Layihənin başa çatdırılması tullantı sularının ətraf mühitə mənfi təsirinə minimuma endirilməsinə, ekoloji təhlükəsizliyin gücləndirilməsinə, əhəlinin sanitariya şəraitinin yaxşılaşdırılmasına əhəmiyyətli töhfə verəcək. Eyni zamanda, müasir texnologiyalar əsasında fəaliyyət göstərəcək sutəmizləyici qurğu tullantı sularının ekoloji standartlara uyğun təmizlənməsini təmin edəcək.

Mübariz ABDULLAYEV

Etibarlı tərəfdaşlığın yeni mərhələsi

Azərbaycan və Böyük Britaniya iqtisadi əməkdaşlığın yeni istiqamətlərini müəyyənləşdirir

Oktyabrın 6-da Bakıda Azərbaycan Respublikasının Hökuməti ilə Böyük Britaniya və Şimali İrlandiya Birləşmiş Krallığının Hökuməti arasında ticarət və iqtisadi əməkdaşlıq üzrə Birgə Hökumətlərarası Komissiya-nın 8-ci iclası keçirilib. İclasda ticarət-iqtisadi, energetika, səhiyyə, kənd təsərrüfatı, kibertəhlükəsizlik, qida təhlükəsizliyi, nəqliyyat, turizm, təhsil və digər sahələrdə əməkdaşlığa dair müzakirələr aparılıb. Komissiya-nın Azərbaycan tərəfindən həmsədr, energetika naziri Pərviz Şahbazov bildirib ki, iki ölkə arasında kiçik münasibətlər qarşılıqlı etimad sütunları üzərində yüksələn xətlə inkişaf edir. Əldə olunan tərəqqi Azərbaycan-Böyük Britaniya münasibətlərinin strateji tərəfdaşlıq səviyyəsinə yüksəldilməsi üçün möhkəm zəmin yaradır. Böyük Britaniya 30 ildən artıqdır ki, investisiyaları və enerji sektorunda strateji əməkdaşlığı ilə Azərbaycanın əsas tərəfdaşlarından biridir. Bu ölkənin Azərbaycana yatırdığı investisiyaların həcmi 39 milyard dolları ötür. Hazırda Birləşmiş Krallıq Azərbaycanın ən böyük xarici investitorudur.

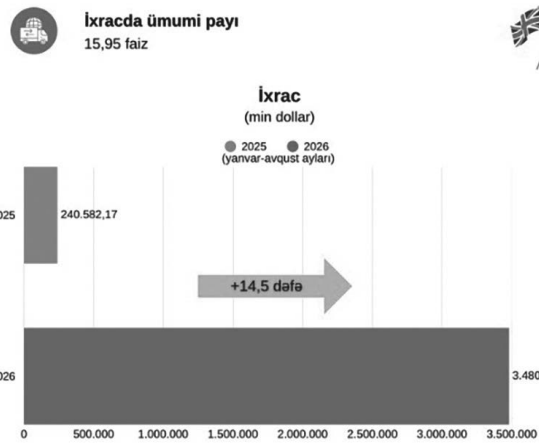
Hazırda hər iki dövlət yüksək-səviyyəli əməkdaşlıq münasibətlərini daha da inkişaf etdirmək üçün önəmli neft-qaz sahəsi ilə yanaşı, ticarət və mühəndislik, bərpəolunan enerji, innovasiya və rəqəmsal texnologiyalar, “yaşıl enerji” infrastrukturlarının qurulmasında uzunmüddətli əməkdaşlığa önəm verir. Tərəflər arasında əməkdaşlığın 2026-2027-ci illər üzrə Fəaliyyət Planı qarşısındakı dövrdə birgə fəaliyyət üçün aydın yol xəritəsi yaradır. Sənəd 10 istiqamət üzrə 60-dan çox tədbiri əhatə edir.

Orta Dəhliz ingilislər üçün strateji logistika qovşağıdır

P.Şahbazov qeyd edib ki, əldə edilmiş razılığa əsasən, növbəti mərhələdə süni intellekt, kibertəhlükəsizlik, məlumat mərkəzləri və insan kapitalının inkişafı üzrə ayrıca yol xəritəsinin hazırlanması, həmçinin aparıcı Britaniya universitetləri ilə birgə akademik proqramların həyata keçirilməsi əməkdaşlığa daha praktiki məzmun qazandırır. Qarşıdakı dövrdə əsas prioritetlərdən biri Orta Dəhlizin ötürücülük qabiliyyətinin daha da artırılması və rəqəmsallaşdırılmasıdır. Bu istiqamətdə əməkdaşlığın genişləndirilməsi üçün böyük imkanlar mövcuddur. 2025-ci ildə Azərbaycan ilə Böyük Britaniya

arasında tranzit yükləşmələrinin 14 faiz artması bu potensialı əks etdirir. Rəqəmsal transformasiya da əməkdaşlığın perspektivli istiqamətlərindəndir. Süni intellekt, kibertəhlükəsizlik, məlumat mərkəzləri və insan kapitalının inkişafı sahələrində birgə təşəbbüslər üçün böyük potensial var.

Energetika naziri qeyd edib ki, “Azəri-Çıraq-Günəşli” də səmt qazı hasilatına başlanılması, “Şahdəniz Kompresiya” layihəsi, “Şəfəq-Asiman”, “Qarabağ” və Əşrəfi-Dan Ulduzu-AyPara layihələri, həmçinin Özbəkistandakı birgə fəaliyyət tərəfdaşlığının uzunmüddətli xarakterini nümayiş etdirir.

Eyni zamanda, əməkdaşlıq “yaşıl enerji” və dekarbonizasiya sahələrini də əhatə edir. Gələn il istismara verilməsi gözlənilən “Şəfəq” Günəş Elektrik Stansiyası, Səngəçal terminalının təmiz enerji vasitəsilə dekarbonizasiyası global enerji keçidi üçün model təqdim edir.

İngilislər “Xəzər-Qara dəniz-Avropa Yaşıl Enerji Dəhlizi” layihəsində də xüsusi diqqət göstərir, layihə çərçivəsində Naxçıvandan əldə ediləcək “yaşıl enerji” mübadilə mənbələrinin istismarında təmsil olunmaq niyyətindədir. Bu baxımdan Britaniyanın “Xlinks” şirkətinin Muxtar Respublikada fəaliyyəti bölgənin enerji mənbələrinin şaxələnməsi və neqlində mühüm mərhələ açır.

Britaniya ölkəmə 5 milyard funt sterlinqdən çox investisiya ayırmaq niyyətindədir

Azərbaycan-Böyük Britaniya Hökumətlərarası Komissiyasının sədri, Britaniyanın Biznes, İnnovasiya, Elm və Ticarət Departamentində dövlət naziri Anas Sarvar önəmli

dostluq və sıx əməkdaşlıq münasibətlərinə diqqət çəkərək dövlətlərarası əlaqələrin iqtisadi-ticarəti, enerji, siyasi, sosial və humanitar sahələrdə mühüm faydalar yaratdığını vurğulayıb. Qeyd edib ki, əməkdaşlığın hazırkı yüksək səviyyəsi və gündən-günə yeni məzmunla zənginləşməsində xüsusi məmnunluq doğurur.

A.Sarvar bildirib ki, Böyük Britaniya şirkətləri 30 ildən artıqdır ki, Azərbaycanın iqtisadi inkişafında fəal iştirak edir. Bu əməkdaşlıqda bp şirkəti xüsusi yer tutur.

Böyük Britaniya hazırda da Azərbaycanın ən böyük xarici investoru olaraq qalır. Eyni zamanda, son dövrdə investisiya axınının hər iki istiqamətdə artması müşahidə olunur. Əsas məqsəd qarşılıqlı investisiyalara əsaslanan ikitərəfli iqtisadi əlaqələri daha da inkişaf etdirməkdir. Əsas prioritetlərdən biri infrastruktur, təmiz enerji və Orta Dəhlizin inkişafı istiqamətində layihələrin müəyyənləşdirilməsi və əməkdaşlığın genişləndirilməsidir. Tərəflər mövcud maliyyə imkanlarını konkret layihələrə yönəltmək və əməkdaşlığı praktiki nəticələrlə möhkəmləndirmək niyyətindədir. Konkret olaraq Böyük Britaniya Azərbaycanda həyata keçiriləcək layihələrin maliyyələşdirilməsinə ən azı 5 milyard funt sterlinq həcmində maliyyə dəstəyi göstərə bilər.

Azərbaycan məhsul ixracını 14 dəfədən çox artırır

Azərbaycan ilə Böyük Britaniya arasında ticarət dövriyyəsi də durmadan artır. 2026-cı ilin birinci yarısında əmtəə mübadiləsi təxminən 6 dəfə artaraq 3,6 milyard dolları ötür. Xüsusilə də, Azərbaycanın mal mübadiləsində payı rekord həddə çatıb. 2026-cı ilin yanvar-avqust aylarında Azərbaycandan Böyük Britaniyaya 3 milyard 480 milyon 503,5 min dollar dəyərində mal ixrac olunub. Bu da ötən ilin analoji dövrü ilə müqayisədə 14,5 dəfə və ya 3 milyard 239 milyon 921,33 min dollar artım deməkdir. Hesabat dövrü ərzində Azərbaycan Böyük Britaniyadan 204 milyon 594,97 min dollar dəyərində mal idxal edib ki, bu da illik müqayisədə 70,3 faiz və ya 483 milyon 606,77 min dollar azdır. Bu göstəricilər Azərbaycanın ümumi ixracının 15,95 faizini, ümumi idxalının isə 1,79 faizini təşkil edir.

Böyük Britaniya ilə iqtisadi əməkdaşlıq məsələləri iqtisadiyyat naziri Mikayıl Cabbarovla Anas Sarvar ilə görüşdə də müzakirə olunub, ticarət və investisiya əlaqələrinin genişləndirilməsi, biznes dairələri arasında tərəfdaşlığın gücləndirilməsi və yeni iqtisadi imkanların aşcarılması məsələləri ətrafında fikir mübadiləsi aparılıb. Tərəflər rəqəmsal iqtisadiyyat və innovasiya sahələrində əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsi imkanlarını nəzərdən keçirib. Britaniya şirkətlərinin işğaldan azad olunan ərazilərimizdə aparılan bərpa və yenidənqurma işləri çərçivəsində fəaliyyəti qeyd edilib, bu ərazilərin minalardan təmizlənməsi işinə Birləşmiş Krallığın verdiyi töhfənin yüksək qiymətləndirildiyi diqqətə çatdırılıb. İki ölkə arasında enerji sektorunda uzunmüddətli və məhsuldar işbirliyi haqqında danışılıb və bu əməkdaşlığın global enerji təhlükəsizliyinin təminatında mühüm rol oynadığı bildirilib.

Birgə Hökumətlərarası Komissiya-nın ic

8 oktyabr - Gəncəyə növbəti terror hücumu...

Hazırda torpaqlarımızı erməni işğalından azad edilməsi ilə nəticələnən 44 günlük Vətən müharibəsinin altıncı il-dönümünü yaşayırıq. Rəşadətli ordumuz Ali Baş Komandan, Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə 44 gün ərzində işğal olunmuş torpaqlarımızı azad etdi. Bu müqəddəs mübarizəmiz qansız, itkisiz olmadı. Tariximizə qızıl hərflərlə yazılmış Qarabağ Zəfərinin əldə olunması üçün çox ağır, acılı proseslərdən keçmişik. Ermənilərin xain terror hücumları nəticəsində nə qədər evlər dağılıb, uşaqlar, qocalar, qadınlar həyatını itirib, uşaqlar valideynsiz qalıblar. Şanlı Zəfərimizi qeyd etdiyimiz kimi, erməni cinayətlərini, erməni terrorunu da qeyd edirik, bu qanlı terror hadisələrini unutmamalıyıq və unutmuruz.

Ordumuzun qarşısında aciz qalan düşmənin hədəfi...

Vətən müharibəsində Azərbaycan Ordusunun gücü qarşısında aciz qalan təcavüzkar Ermənistan hərbi cinayətlər törədərək yaşayış məntəqələrini atəşə tutur, mülki şəxsləri hədəfə alırdı. Ermənilərin hədəflərindən biri də döyüş bölgəsindən xeyli uzaqda olan yaşayış məntəqələri idi. Buna nümunə kimi, Bərdəyə, Gəncəyə, Tərtərə və digər bölgələrə raket hücumlarını göstərmək olar.

Bu gün Ermənistan hərbi birləşmələrinin Gəncə şəhərinə hücumundan altı il ötür. Belə ki, işğalçı hərbi birləşmələr 2020-ci il oktyabrın 8-də Gəncəni qadağan olunmuş silahlardan raket atəşinə tutmaqla növbəti müharibə cinayətinə əl atdı. Nəticədə, insan itkisi və yaralananların olmasında, şəhərin infrastrukturuna ciddi ziyan dəydi.

Ümumiyyətlə, İkinci Qarabağ müharibəsi günlərində cəbhə xəttindən uzaqda yerləşən Gəncə düşmənin intensiv atəş nəqtəsinə çevrilmişdi. Halbuki, bu şəhərin bombalanması hərbi baxımdan heç bir önəm kəsb etmirdi. Müharibə günlərində Gəncə ilk dəfə oktyabrın 4-də raket atəşinə məruz qalıb. Nəticədə 1 mülki şəxs həyatını itirib, 30-dan çox mülki şəxs isə yaralanıb. Ertəsi gün - oktyabrın 5-də şəhərə yenidən dağıdıcı raket atılıb. Bu hücum nəticəsində 3 nəfər Gəncə sakini yaralanıb. Itkisiz ötüşən 8 oktyabr hadisələrindən sonra şəhər oktyabrın 11-də yenidən Ermənistan ordusunun müharibə cinayətinin ünvanına çevrilib. Təəssüf ki, bu dəfə itkilərimiz çox olub - 10 mülki şəxs həyatını itirib, 40-dan çox insan yaralanıb. Vətən müharibəsi günlərində Gəncə mənfur düşməndən 5-ci raket zərbəsinə oktyabrın 17-də alıb. Bu xain hücum 16 nəfərin həyatına son qoyub, 55 mülki şəxs isə yaralanıb.

lası çərçivəsində Azərbaycan ilə Böyük Britaniya arasında 4 sənəd imzalanıb. Belə ki, “Xlinks” və “Yaşıl Dəhliz Alyansı” arasında Anlaşma Memorandumu, “UK Export Finance” ixrac krediti agentliyi və Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyi arasında Yol Xəritəsi, nəqliyyat, təhsil və digər istiq-

Bütövlükdə, Ermənistan silahlı qüvvələrinin ağır müharibə cinayətlərinin miqyası çox böyükdür. Verilən məlumatlara görə, İkinci Qarabağ müharibəsində Ermənistanın hərbi təcavüzü nəticəsində 12-si uşaq, 27-si qadın olmaqla 93 mülki şəxs həlak olub, 454 mülki vətəndaş yaralanıb, ümumilikdə 12 min 292 yaşayış və qeyri-yasayış sahəsinə, 288 nəqliyyat vasitəsinə ziyan dəyib, 1 018 fermer təsərrüfatı üzrə zərər faktı aşkar edilib. Bununla da Ermənistanın hərbi-siyasi rəhbərliyi bəşəri dəyərləri, humanizm prinsiplərini ayaqlar altına atıb, beynəlxalq qanunvericiliyi, Cenevrə konvensiyalarının tələblərini kobud şəkildə pozub.

İzlər Ermənistanın siyasi-hərbi rəhbərliyinin üzərinə gedir

Məlumdur ki, vaxtilə Azərbaycana qarşı cinayətlər törətməkdə ittiham olunan erməni separatçılarının başdarı olmuş Arayik Harutyunyan, Arkadi Qukasyan, Bako Sahakyan, eləcə də Davit İsxanyan, David Babayan, Levon Mnatsakanyan və digərləri ədalət mühakiməsinə çıxarılaraq cəzalandırılıb. Hələ ötən il oktyabrın 6-da keçirilən 10-cu iclasında 2020-ci ildə 44 günlük Vətən müharibəsi zamanı Gəncə şəhərinin raketlərlə vurulmasına dair sənədlər elan edilmişdi. Sənədlərdən bir daha aydın olur ki, Ermənistan silahlı qüvvələri Gəncə şəhərinə raket zərbələrini atəşkes rejimini və beynəlxalq hüquq normalarını, o cümlədən silahlı münasıqələr zamanı mülki şəxslərin müdafiəsinə dair 12 avqust 1949-cu il tarixli Cenevrə Konvensiyasının tələblərini kobud şəkildə pozaraq endirib. Hərbi hədəf olmayan mülki obyektlər, həmçinin mülki əhaliyə 9K58 “Smerç” (BM-30) və 9K72 “Elbrus” tipli raketlərlə zərbələr endirilib. Bu tip raketlər keçmiş SSRİ-nin, habelə MDB dövlətlərinin silahlı qüvvələri üçün strateji vasitə olan əməliyyat-taktiki silah sistemlərinə aid olduğundan, tətbiq hüququ müvafiq dövlətin başçısına, habelə onun razılığı ilə müdafiə nazirinə məxsusdur. Beləliklə, Gəncənin ballistik raket atəşinə tutulması əminin Ermənistan rəhbərliyi tərəfindən verildiyi məhkəmədə növbəti dəfə təsdiqini tapıb.

Bu gün isə dinc əhaliyə qarşı cinayət törədənlor layiq olduqları cəzani çəkməkdədirlər.

Nardar BAYRAMLI

mətlər üzrə əməkdaşlıq sənədi mübadilə edilib. Eləcə də, 2026-2027-ci illəri əhatə edən, 10 istiqamət üzrə 60-dan çox tədbiri özündə birləşdirən Fəaliyyət Planı qəbul olunub.

E.CƏFƏRLİ

AP yenidən “köhnə havasını” çalmağa başlayır

Erməni kartı boş çıxan qurum yeni təzyiq bəhanəsi tapa bilmir

Azərbaycanın son 6 ildə Cənubi Qafqazda formalaşdırdığı yeni siyasi reallıqlar mühüm çağırışlara əsaslanır. Xüsusilə Azərbaycanın təşəbbüsləri ilə regionda yeni təhlükəsizlik mühiti və əməkdaşlıq zəmini formalaşmağa başlayıb. Vətən müharibəsindən sonra yaranmış reallıqlar ərazi bütövlüyünün bərpası ilə yanaşı, uzun illər davam edən qarşıdurmanı normallaşma və sülh perspektivləri ilə əvəzləyib. Bakı bu prosesdə aktiv siyasət iradə nümayiş etdirərək dövlətlərarası münasibətlərin tənzimlənməsi, iqtisadi-ticarət əlaqələrinin genişləndirilməsi və regional təmasların artırılması istiqamətində ardıcıl addımlar atır.

Bu isə təbii olaraq regionla bağlı məkrli planları olan bözi “beynəlxalq oyunçuların” mövqeləri ilə uzlaşmır. Ermənistan üzərində regiona müdaxilə cəhdləri boş çıxan həmin gic mərkəzləri yenidən önəmli qorəz, şər, böhtan planlarına geri döndürür. Ermənistanı “müdafiə etmək” bəhanəsi ilə Azərbaycana qarşı qorəzli hücumları daşa dəyənlər, köhnə havalarını çalmağa başlayırlar.

Bu istiqamətdə növbəti cəhd yenə də Avropa Parlamentindən gəlir. Hər zaman Azərbaycanofob, türkəfob və islamofob mövqeyə malik olan və bunu gizlətməyən AP “Qarabağ erməniyi”, “cinayətkar azadlıq” və bu kimi yalanların sabun köpüyü

kimi parladığını görərək önəmli cildinə geri döndür. Yayılan məlumatlara görə, Avropa Parlamenti insan hüquqları və demokratiya ilə bağlı qətnamələr qəbul etməyi planlaşdırır. Maraqlıdır ki, AP nədənə İran, Gürcüstan və Azərbaycanla bağlı yeni “sənədlər” ixrac etmək fikrinə düşüb.

Qətnamə, yoxsa təzyiq kampaniyası

Vurğulandığı kimi, ötən 6 il ərzində AP “yorulmadan”, “usanmadan” ölkəmizə qarşı təzyiq kampaniyaları təşkil etdi. Bunu təsdiq etmək üçün uzağa getmək lazım deyil - Avropa Parlamentinin son illər Azərbaycanla bağlı qəbul etdiyi sənədlərə baxmaq kifayətdir. Bu sənədlərin əksəriyyəti hüquqi yanaşmadan daha çox siyasi təzyiq mexanizmini xatırladır. “Qətnamə” adı altında qəbul edilən “arzu və istəklər toplusu” beynəlxalq hüququn əsas prinsiplərinə - dövlətlərin suverenliyi, daxili işlərinə qarışmama və milli yurisdiksiyaya hörmət prinsiplərinə ziddir. Hüquq adı altında aparılan bu cür manipulyasiyalar yalnız konkret dövlətə deyil, ümumilikdə beynəlxalq hüquq sisteminin etibarlılığına ciddi zərbə vurur. Bu kimi “sənədlər” də yer alan iddialar və tələblər Azərbaycanın suveren hüquqlarına, milli yurisdiksiyasına və hüquqi sistemində hörmətsizlik nümunəsidir. Söhbət 1 və ya 2 qə-

namədən getmir - İkinci Qarabağ müharibəsi bitdikdən cəmi altı ay sonra 2021-ci ilin mayından 2026-cı ilin aprelin 30-na qədər Avropa Parlamenti Azərbaycanla bağlı təhqir və yalanlarla dolu 14 qətnamə qəbul edib. Bu qətnamələrin hər birində yer alan bütün iddialar isə yalan və böhtandır. Çox uzağa getmək lazım deyil. Bu ilin mayında, Avropa Siyasi Birliyinin Ermənistan sammitindən cəmi dörd gün əvvəl qəbul edilmiş qətnaməyə nəzər salmaq kifayətdir. Bu “sənəd” də özündən övəlkiylər kimi “səli, selektiv və hüquqi əsaslardan məhrumdur - bu sadəcə AP-nin Azərbaycanın daxili siyasətinə qiymət verməyə yönəlmis siyasi xarakterli yanaşmasıdır - bu isə beynəlxalq hüququn neytrallıq və obyektivlik prinsiplərinə ziddir. Nəzərə alsaq ki, Avropa Parlamentinin qəbul etdiyi qətnamələr hüquqi baxım-

dan məcburi xarakter daşıyır, bu sənədlər heç bir halda siyasi mövqe ifadəsi ola bilməz və hüquqi öhdəlik yarada bilməz. Bu səbəbdən, həmin qətnamənin Azərbaycan üzərində hüquqi təsir gücü yoxdur və onun hüquqi iddia kimi təqdim edilməsi əsassızdır.

Azərbaycan AP ilə rəsmən əlaqələrini kəsib, amma...

Ən maraqlı məqam isə odur ki, Azərbaycan hələ may ayından etibarən rəsmi şəkildə qərar qəbul edib - ölkənin Milli Məclisinin rəsmi qərarına əsasən Avropa Parlamenti ilə əlaqələri dayandırılıb. Bildirilib ki, Avropa Parlamenti səmimi əməkdaşlıq prinsiplərini inkar edən destruktiv mövqe nümayiş etdirir, fəaliyyətinin mahiyyətində beynəlxalq hüququn norma və prinsiplərinin, ədalət anlayışının qəti surətdə rədd edilməsi dayanır. Azərbaycan torpaqlarının Ermənistan tərəfindən 30 illik işğalına, yüzlərlə şəhər və kəndlərimizin, tarixi, dini və mədəni abidələrimizin dağıdılmasına, etnik təmizləməyə, 1 milyondan çox qaçqın və məcburi köçkünün insan hüquqlarına davamlı şəkildə etinasız yanaşılıb. Milli Məclis Azərbaycan Konstitusiyasının 95-ci maddəsinin III hissəsini rəhbər tutaraq son qərarını verib. Bu halda, AP hansı haqq və hüquqla yenidən “qətnamələr kampaniyasına” start verir. Təbii ki, bu da qurumun beynəlxalq hüquq anlayışının tərs mütənəssibliyinin göstəricisidir.

İnsan hüquqlarına hörmət, qanunlara riayət...

Azərbaycanda insan hüquq və azadlıqları olduqca yüksək səviyyədə həm qorunur, həm də hüquqi sənədlərdə təsbit olunur. Ölkə Konstitusiyasının müddəalarının təxmini yarıdan çoxu insan hüquq və azadlıqlarını əhatə edir. Bundan başqa, Milli Məclisdə İnsan hüquqları komitəsi, Ombudsman aparatının fəaliyyəti ölkəmizdə demokratiya prinsiplərinə verilən dəyərini göstəricisi sayılmalıdır. Ölkəmiz insan hüquqlarının qorunması prinsiplərini özündə ehtiva edən müqavilələri və konvensiyaları dəstəkləyib. BMT Baş Məclisinin 1948-ci il qətnaməsi ilə qəbul olunan “İnsan hüquqları haqqında” Ümumi Bəyannaməni dəstəkləyən Azərbaycan bu istiqamətdə götürdüyü bütün öhdəliklərini yerinə yetirib. O cümlədən Azərbaycan bu gün beynəlxalq konvensiyaları dəstəkləyərək nəinki öz sərhədləri daxilində, bütün dünyada insan hüquqlarının qorunmasının keşiyində dayanır.

Bəli, Azərbaycan hüquq və qanunun aliliyyəinə hörmət edən dövlətdir. Avropa Parlamentinin qəbul etdiyi siyasi motivli “qətnamələr” isə hüquqi deyil, siyasi xarakter daşıyır. Hüquqi təzyiq alətinə çevirmək cəhdləri isə nə Azərbaycanın mövqeyini zəiflədə, nə də ölkəni öz suveren qərarlarından geri çəkəndirə bilər.

P.İSMAYILOV

22-ci sanksiyalar paketi razılaşdırılıb?

Avropa İttifaqı (Aİ) ölkələrinin səfirləri Rusiyanın müdafiə sektoru ilə əlaqəli 1,5 mindən çox şirkət və fiziki şəxsin daxil olacağı 22-ci sanksiyalar paketini razılaşdırıblar.

Bu barədə TASS-a Avropadan olan mənbə bildirib. “Səfirlər 1500-dən çox müəssisə və fiziki şəxsin qara siyahıya salınmasını razılaşdırıblar”, - o qeyd edib. Həftənin sonunadək paketin Aİ Şurası tərəfindən təsdiqlənəcəyi və qüvvəyə minəcəyi gözlənilir.

Fransa müstəmləkəçiliyinin Əlcəzairdə buraxdığı “zəhərli miras” - dəyişdirilmiş soyadlar

Fransanın Əlcəzairdəki müstəmləkə hakimiyyəti dövründə yerli əhalinin müqavimətini qırmaq üçün həyata keçirdiyi siyasətin izləri bu gün də ölkədə yaşayan insanların həyatında özünü göstərir. Bu siyasətin nəticələrindən biri də bir sıra əlcəzairli ailələrin soyadlarının dəyişdirilməsi və alqadıcı adlarla əvəzlənməsi olub.

AZƏRTAC xəbər verir ki, Fransanın Əlcəzairdəki müstəmləkə siyasətinin bu izləri “əl-Cəziərə əl-Vasaiqiyyə” telekanalında “İrsin zəhəri” adlı sənədli filmdə təqdim olunub. Filmə soyadların dəyişdirilməsi siyasətinin müasir Əlcəzair cəmiyyətində yaratdığı sosial və psixoloji nəticələrdən bəhs olunur. Filmə göstərilir ki, müstəmləkə hakimiyyəti əlcəzairilərin müqavimətini qarşısını almağın çətin olduğunu gördükdən sonra onların milli kimliyinə və mənəvi dəyərlərinə təsir göstərməyə yönəlmiş addımlar atıb. 1882-ci il martın 23-də qəbul edilən “Vətəndaşlıq vətəndaşlıq haqqında” qanun çərçivəsində ailələrin adlarının qeydiyyatına alınması ilə yanaşı, bir sıra soyadların dəyişdirildiyi bildirilir. Bu siyasətin əsas məqsədlərindən birinin insanların öz kökləri ilə əlaqəsini zəiflətmək olduğu qeyd edilir. Bəzi ailələrə onların əcdadlarının adları və nəsil şəcərəsi ilə heç bir əlaqəsi olmayan, təhqiramiz və istehzalçı mənə daşıyan soyadlar verilib.

Filmə qeyd olunur ki, müstəmləkə administrasiyası ərəb dilini bilən fransız məmurlardan ibarət xüsusi qruplar yaradıb. Onların yerli dil və ifadələri, eləcə də əlcəzairilərin mənfi qəbul etdiyi sözləri öyrəndikləri və bu sözlərdən soyadların formalaşdırılmasında istifadə etdikləri bildirilir.

Müasirliklərdə həmin soyadları daşıyan şəxslər ailələrinin üzvləşdiyi mənəvi problemlərdən danışılır. Onlardan biri doğulduğu gündən “Məxənnən” soyadını daşdığını və bu adın onun üçün təhqiramiz mənə kəsb etdiyini bildirir. Digər şəxs isə “Qəhrum” soyadının əcdadlarına məcburi şəkildə verildiyini, bu adın onların əsl soyadı ilə heç bir əlaqəsinin olmadığını deyir.

Məlumatla görə, Fransa administrasiyası Əlcəzairdə müstəmləkə dövründə soyadların dəyişdirilməsi prosesini genişləndirmək üçün onillik plan da hazırlayıb. Bu çərçivədə ənənəvi üçhissəli adlandırma sisteminin aradan qaldırılması və insanların yalnız ad və soyadla qeydiyyatına alınması nəzərdə tutulurdu. Filmə bu siyasətin nəticələrindən nəsillər boyu davam etdiyi bildirilir. Bəzi əlcəzairililər bu gün də daşdıqları soyadlara görə sosial və psixoloji problemlərlə üzləşdiklərini deyirlər. Xüsusilə uşaqların məktəbdə soyadlarına görə lağ obyektinə çevrildiyi və bunun onların təhsilinə mənfi təsir göstərdiyi vurğulanır.

Braziliya seçkiləri

Lula və Bolsonaro ailəsi arasında siyasi mübarizənin arxa planı

Braziliyada birinci turu 4 oktyabr 2026-cı ildə keçirilmiş prezident seçkiləri yalnız Latin Amerikasının ən böyük ölkəsində hakimiyyət uğrunda növbəti siyasi yarış kimi qiymətləndirilə bilməz. Bu seçki Braziliyanın daxili siyasi kursu ilə yanaşı, ölkənin ABŞ və Çinlə münasibətlərinə, BRICS-dəki mövqeyinə, Qlobal Cənub siyasətinə və Latin Amerikasında dəyişən siyasi balanslara təsir göstərəcəkdir. Hadisə kimi diqqət çəkir. Seçki meydanında hazırkı prezident Luiz İnasio Lula da Silva ilə keçmiş prezident Jair Bolsonaro'nun oğlu senator Flavio Bolsonaro qarşı-qarşıya gəlib. Lakin seçki kampaniyasının son günlərində ortaya çıxan hadisələr göstərdi ki, əsl mübarizə iki namizədin siyasi proqramlarından daha geniş məzmun daşıyır.

Braziliyanın Ali Seçki Məhkəməsinin məlumatına görə, 4 oktyabr seçkilərində 158,7 milyondan çox seçici səs vermə hüququna malikdir. Prezidentlə yanaşı, 513 Deputatlar Palatası mandatı, Senatın 81 yerində 54-ü, eləcə də qubernatorlar və yerli qanunverici orqanların üzvləri seçilir. Xaricdə yaşayan braziliyalılar isə prezident seçkisinə səs verirlər. Yeni prezidentin qarşısında qanunvericilik, büdcə və institusional təyinatlarla bağlı geniş siyasi gündəm dayanır və bu məsələlərdə Konqresin mövqeyi mühüm rol oynayır.

Seçki ərəfəsindəki sorğular Lula ilə Bolsonaro arasında çox gərgin rəqabət olduğunu göstərdi. “Reuters”-in oktyabrın birinə olan məlumatına görə, mümkün ikinci tur ssenarisində Lula 48 faiz, Flavio Bolsonaro isə 45 faiz dəstək alırdı. Bu rəqəmlər seçkinin nəticəsini proqnozlaşdırmır, yalnız sorğunun keçirildiyi dövrdə ictimai rəyin vəziyyətini göstərir. “Reuters”-in seçki günü yayımladığı materialda isə birinci turdan sonra ikinci turun keçirilməsi ehtimalının yüksək olduğu bildirildi. Agentlik kampaniyanın son mərhələsinin iqtisadi narahatlıqlar, korrupsiya qalmaqalları və xarici müdaxilə iddiaları ilə müşayiət olunduğunu qeyd edir. Braziliya seçkilərinin əsas siyasi intriqası isə Jair Bolsonaro seçkidə iştirak etmədiyi halda onun adının siyasi mübarizənin mərkəzində qalmasıdır. Keçmiş prezident 2022-ci il seçkilərində Lula qarşısında məğlub olmuşdan sonra seçkinin nəticəsini dəyişdirməyə yönəlmiş fəaliyyətlərlə bağlı məhkum edilib və ev dustaqlığı rejimində saxlanılır. Flavio Bolsonaro isə atasının siyasi hərəkətini davam etdirən əsas namizəd kimi seçkiyə qatılıb. “Reuters” onun seçki kampaniyasının son günlərində atasının şəklini daşdığını və Bolsonaro siyasi irsini açıq şəkildə önə çıxardığını yazır. Beləliklə, seçkinin əsas sualı “Lula, yoxsa Flavio?” olsa da, daha dərin sual başqadır: Bolsonaro ailəsinin yaratdığı siyasi hərəkət Jair Bolsonarodan sonra da Braziliyanın əsas siyasi qüvvələrindən biri kimi qala biləcəkmi?

Bu məsələdə siyasi ailə faktoru xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Flavio Bolsonaro atasının seçici bazasını qorumağa çalışır. Bolsonaro ailəsinin digər üzvləri də siyasi prosedə müxtəlif formalarda iştirak edirlər. Bu, Braziliyada sağ siyasi hərəkətin yalnız bir namizədin kampaniyasına bağlı olmadığını göstərən mühüm amildir. Lakin seçki gündəmini yalnız Bolsonaro soyadı müəyyənləşdirmir. Son həftələrdə Braziliyanın siyasi sistemini qarşısında Banco Master qalmaqallı kampaniyanın ən ciddi mövzularından birinə çevrilib. “Reuters”-in 4 oktyabr tarixli məlumatına görə, bankın keçmiş rəhbəri Daniel Vorcara milyardlarla dollar həcmində saxtakarlıq sxemi ilə bağlı həbs olunub. Araşdırma onun Braziliyanın siyasi və institusional dairələri ilə əlaqələrini də əhatə edir. Flavio Bolsonaro da bu araşdırma çərçivəsində Federal Polisin diqqətindədir. Senator hər hansı qanun pozuntusunu rədd edir, lakin Vorcara'nın atasının həyatı haqqında film çəkilməsi üçün milyonlarla dollar vəsait topladığını təsdiqləyib.

Qalmaqalın daha mürəkkəb tərəfi onun Braziliya Ali Məhkəməsinə qədər uzanmasıdır. “Reuters” Banco Master işi çərçivəsində bank rəhbərinin Ali Məhkəmənin hakimi Alexandre de Moraes ilə əlaqələrinin də araşdırıldığını bildirir. Moraes isə ona qarşı irəli sürülən iddiaların siyasi motiv daşdığını deyib.

Beləliklə, seçki kampaniyasının son mərhələsində korrupsiya mövzusu yalnız siyasi partiyaların qarşılıqlı ittihamlarından ibarət qalmayıb. Məsələ dövlət, biznes və məhkəmə hakimiyyəti arasındakı münasibətlərə qədər genişlənib. Bu isə seçkidən sonra yeni hökumətin qarşısında institusional etimad məsələsinin də dayanacağını göstərir.

Daha bir diqqətçəkən məsələ xarici müdaxilə iddialarıdır. “Reuters” sentyabrın sonunda yazıb ki, Braziliyanın kəşfiyyat xidməti Fransa və Almaniya-dan olan nümayəndə heyətinə ABŞ və Rusiya tərəfindən mümkün seçki müdaxiləsi barədə məlumat verib. ABŞ belə müdaxilə iddialarını rədd edib, Rusiya ilə bağlı da oxşar ittihamlar Moskva tərəfindən əvvəllər rədd olunub. Braziliya Federal Polisi isə seçkiyə mümkün xarici müdaxilə ilə bağlı ilkin araşdırma aparmağa başlayıb. Bu fakt Braziliya seçkilərini daxili siyasi hadisədən daha geniş beynəlxalq məsələyə çevirir, çünki burada artıq yalnız Braziliyanın siyasi gələcəyi yox, ABŞ-in Latin Amerikasındakı təsiri, Çinlə münasibətlər, Rusiyanın mümkün in-

formasiya fəaliyyəti və seçki proseslərinin rəqəmsal təhlükəsizliyi də müzakirəyə daxil olur. “Reuters” Braziliyanın seçki təhlükəsizliyi üzrə rəsmilərinin dilindən kibernetik hücumlara və fişinq cəhdlərinin əvvəlki illə müqayisədə ciddi artdığını da yazıb. Bu fakt müasir seçkilərin yalnız seçki məntəqələrində baş vermədiyini göstərir. İnformasiya məkanı, sosial şəbəkələr, kibernetik təhlükəsizlik və rəqəmsal platformalar da siyasi mübarizənin mühüm hissəsinə çevrilib.

Seçkinin digər böyük cəbhəsi iqtisadiyyatdır. Braziliyanın dövlət borcunun ÜDM-in 82 faizindən yuxarı qalması, iqtisadi artım proqnozlarının aşağı salınması, ailələrin borclanması və yaşayış xərclərinin artması növbəti prezidentin qarşısında ciddi maliyyə və sosial siyasət dileyması yaradır. “Reuters”-in seçki günü yaydığı məlumata görə, hökumət 2026-cı il üçün iqtisadi artım proqnozunu 2 faiz, 2027-ci il üçün isə 2,3 faiz səviyyəsində müəyyənləşdirib. Lula sosial proqramların genişləndirilməsi və aztəminatlı ailələrin müdafiəsi proqramı ilə çıxış edir. Flavio Bolsonaro isə dövlət xərclərinin azaldılması, borclanmanın məhdudlaşdırılması və yaşayış xərclərinin aşağı salınmasını ön plana çəkir. Bu fərqlər Braziliya seçkisinə klassik solçu-sağçı iqtisadi yanaşmanın əsas xəttini formalaşdırır.

Lakin Braziliyada iqtisadi siyasətin istiqamətini yalnız prezident müəyyənləşdirməyəcək. Ölkənin Konqresi son illər siyasi qərarvermədə daha böyük çəki qazanıb. 4 oktyabrda seçki prezidentlə yanaşı Deputatlar Palatasının 513 mandatı və Senatın üçdə ikisi uğrunda keçirilib. Bu səbəbdən Konqresdə hansı siyasi qüvvələrin daha böyük mandat əldə edəcəyi yeni prezidentin proqramını həyata keçirmək imkanlarını birbaşa təsir göstərəcək. Burada seçkinin başqa bir mühüm nəticəsi ortaya çıxır: Braziliyada dəyişiklik yalnız prezident tərəfindən baş verməyə bilər. Konqresin tərkibinin dəyişməsi siyasi qərarların qəbuluna, büdcəyə, məhkəmə hakimiyyəti ilə münasibətlərə və iqtisadi islahatların taleyinə təsir göstərməlidir. Dünənün Braziliya seçkilərinə marağının əsas səbəblərindən biri də məhz budur. Braziliya Latin Amerikasının ən böyük iqtisadiyyatıdır, böyük kənd təsərrüfatı və enerji potensialına malikdir, Çin və ABŞ-la geniş iqtisadi əlaqələr qurub, BRICS-in əsas üzvlərindən biridir. Buna görə Braziliyanın xarici siyasətindəki dəyişikliklər Cənub

bi Amerika çərçivəsindən qırağa çıxır.

Lula hakimiyyəti dövründə Braziliya BRICS-i Qlobal Cənubun daha böyük siyasi və iqtisadi çəkisinin formalaşdığı platformalardan biri kimi təqdim edib. Braziliya-Çin münasibətləri də bu dövrdə genişlənib. Flavio Bolsonaro isə ABŞ-la münasibətə daha böyük siyasi əhəmiyyət verən Bolsonaro xəttini davam etdirir. Lakin burada iqtisadi reallıq siyasi ideologiyadan daha güclü amilə çevrilə bilər. Çin Braziliya üçün böyük ticarət tərəfdaşdır, Braziliyanın kənd təsərrüfatı və xammal ixracının əhəmiyyətli hissəsi Çin bazarı ilə bağlıdır. Buna görə Flavio Bolsonaro hakimiyyətə gəlsə belə, Braziliyanın Çinlə iqtisadi əlaqələrinin bir anda arxa plana keçməsi real iqtisadi maraqlarla ziddiyyət yarada bilər. Əksinə, Lula hakimiyyətinin davamı da Braziliyanın ABŞ-la münasibətlərdən uzaqlaşması anlamına gəlmir. Braziliyanın iqtisadi miqyası və beynəlxalq mövqeyi onu hər iki böyük güclə işləməyə məcbur edən amillər yaradır. Məhz buna görə Braziliya seçkilərinin dünyaya verəcəyi əsas mesajlardan biri “ABŞ, yoxsa Çin?” sualının özündən daha mürəkkəbdir.

Əsas məsələ Braziliyanın iki böyük güc arasında strateji manevr imkanlarını necə qoruyacağıdır. Bu məqam Azərbaycan üçün də xüsusi əhəmiyyət daşıyır.

Azərbaycanla Braziliya arasında diplomatik münasibətlər 21 oktyabr 1993-cü ildə qurulub. 2012-ci ildə Azərbaycanın Braziliyada, 2013-cü ildə isə Braziliyanın Azərbaycanda səfirliyi fəaliyyətə başlayıb. İki ölkə arasında parlament diplomatiyası da inkişaf edib, Braziliya Milli Konqresinin hər iki palatasında Azərbaycanla dostluq qrupu fəaliyyət göstərir. Azərbaycan üçün Braziliya seçkilərində ilk maraq doğuran məsələ BRICS-dir. Braziliya BRICS-in qurucu üzvlərindən biridir, Azərbaycan isə təşkilatla əməkdaşlıq edən tərəfdaş ölkə statusuna malikdir. Buna görə Braziliyanın BRICS daxilində gələcək mövqeyi Azərbaycanın çoxtərəfli diplomatik əlaqələri baxımından əhəmiyyətli bir faktor olacaqdır. Azərbaycanla Braziliya arasında BRICS çərçivəsində dialoq artıq mövcuddur. 23 oktyabr 2024-cü ildə Azərbaycan xarici işlər naziri Kazanda keçirilən BRICS Zirvəsi çərçivəsində Braziliyanın xarici işlər naziri Mauro Vieira ilə görüşüb. Tərəflər ikitərəfli və çoxtərəfli əməkdaşlıqla yanaşı, COP29-a hazırlıq məsələlərini də müzakirə ediblər. Bu fakt Azərbaycanın Braziliya seçkilərinə niyə diqqət yetirməli olduğunu aydın göstərir.

Söhbət yalnız ikitərəfli münasibətlərdən getmir. Braziliya Azərbaycanın BRICS və Qlobal Cənub çərçivəsində diplomatik tərəfdaşlarından biridir. İkinci məsələ iqtisadi əməkdaşlıqdır. Azərbaycan XİN-in məlumatına görə, iki ölkə arasında ticarət dövriyyəsi son illərdə əhəmiyyətli dəyişikliklər göstərib, əməkdaşlığın əsas istiqamətləri enerji, kənd təsərrüfatı, investisiya, yüksək texnologiyalar, turizm və digər sahələrə əhatə edir. Azərbaycan üçün burada daha böyük potensial görünür. Braziliya nəhəng kənd təsərrüfatı istehsalçısıdır, Azərbaycan isə Cənubi Qafqazda logistika, enerji və tranzit imkanlarını inkişaf etdirir. İki ölkənin iqtisadi strukturları müəyyən sahələrdə bir-birini tamamlayan imkanlar yarada bilər.

Üçüncü istiqamət iqlim diplomatiyasıdır. Azərbaycanın COP29 sədrliyi, Braziliyanın isə global iqlim gündəliyindəki çəkisi iki ölkənin əməkdaşlığını daha da əhəmiyyətli edir. Braziliyanın Amazon meşələri, bərpa olunan enerji, kənd təsərrüfatı və karbon bazarları üzrə təcrübəsi global iqlim siya-

sətində xüsusi yer tutur. Azərbaycan üçün isə COP29-dan sonra iqlim diplomatiyasının davamlılığının təmin olunması mühüm istiqamətlərdən biridir. Azərbaycan-Braziliya münasibətlərinin siyasi əsasının kifayət qədər möhkəm olması da ayrıca qeyd edilməlidir. Azərbaycan XİN iki ölkə arasında 30 ildən artıq sürən diplomatik əlaqələr dövründə siyasi dialoqun, parlamentlərə münasibətlərin və çoxtərəfli əməkdaşlığın inkişaf etdiyini bildirir. Bu səbəbdən Bakının qarşısında başlıca sual “Lula, yoxsa Bolsonaro?” diletməsi şəklində durmur. Azərbaycanı daha çox başqa suallar maraqlandırır: Braziliya BRICS daxilində hansı siyasi xətti davam etdirəcək? ABŞ-Çin rəqabəti fonunda Braziliyanın manevr imkanları necə dəyişəcək? Qlobal Cənubun çoxtərəfli platformalarında Braziliya hansı mövqeyi tutacaq? Azərbaycan-Braziliya iqtisadi və siyasi əlaqələrinin genişləndirilməsi üçün yeni imkanlar yaranacaqmı? COP və iqlim diplomatiyası sahəsində əməkdaşlıq hansı istiqamətdə inkişaf edəcək?

Bu sualların cavabı təkə Braziliyanın yeni prezidentinin kimliyindən asılı olmayacaq. Konqresin yeni tərkibi, iqtisadi vəziyyət, məhkəmə hakimiyyəti ilə siyasi hakimiyyət arasındakı münasibətlər və Braziliyanın beynəlxalq sistemdə özünə seçəcəyi mövqə də nəticəyə təsir göstərəcək.

Seçki kampaniyasının son günlərində baş verənlər bir məqamı xüsusilə aydın göstərdi: Braziliya artıq yalnız daxili siyasi qütbləşmə ilə mübarizə aparan ölkə kimi görünmür. Ölkənin seçkiləri ABŞ-Çin rəqabətinin, BRICS-in gələcəyinin, Qlobal Cənubun siyasi çəkisinin və Latin Amerikasında sağ-sol balansının mühüm göstəricilərindən birinə çevrilib.

Əgər Lula siyasi xəttini davam etdirsə, Braziliyanın BRICS, Qlobal Cənub və Çinlə əlaqələrdəki mövcud istiqamətinin qorunması məsələsi önə çıxacaq. Flavio Bolsonaro hakimiyyətə gəlsə, ABŞ-la münasibətlərdə yeni siyasi ton və Bolsonaro ailəsinin xarici siyasət xəttinin yenidən gündəmə gəlməsi mümkün olacaqdır. Lakin hər iki halda Braziliyanın iqtisadi reallıqları (Çinlə ticarət, ABŞ bazarı, kənd təsərrüfatı ixracı, enerji və xammal sektoru) xarici siyasətdə sort dönüş imkanlarını müəyyən qədər məhdudlaşdıracaq. Azərbaycan baxımından isə əsas məsələ bu dəyişiklikləri əvvəlcədən düzgün oxumaqdır. Braziliya uzaq coğrafiyada yerləşsə də, onun BRICS daxilindəki mövqeyi, Qlobal Cənubdakı diplomatik çəkisi, iqlim siyasəti və ABŞ-Çin münasibətlərində tutduğu xətt Azərbaycanın çoxtərəfli diplomatiyasına toxunan məsələlərdir.

Beləliklə, Braziliya seçkilərinin əsl geosiyasi əhəmiyyəti yalnız prezident seçkisinin nəticəsində görünməyəcək. Əsas dəyişiklik Braziliyanın daxilində hansı siyasi modelə, xaricdə isə hansı beynəlxalq mövqeyə üstünlük verməsində üzə çıxacaq. 4 oktyabr seçkiləri üçün növbəti mühüm tarixə çevriləcək. Lakin nəticədən asılı olmayaraq artıq bir həqiqət aydındır: Braziliya seçkiləri Braziliyanın özündən daha böyük siyasi mənə daşıyır. Bu seçki Vaşinqtonda, Pekində, BRICS ölkələrində və Qlobal Cənubun digər paytaxtlarında diqqətlə izlənir. Braziliyanın qarşısında iki siyasi ad, dünyanın qarşısında isə daha böyük bir sual dayanır: Latin Amerikasının ən böyük dövləti dəyişən dünya nizamında hansı mövqeyi seçəcək?..

Kəramət QƏNBEROV,
Beynəlxalq hüquq üzrə ekspert

“Yeni Azərbaycan” qəzetinə abunə olmaq istəyənlər aşağıdakı yayım şirkətləri ilə əlaqə saxlaya bilərlər:

“Azərpoçt” MMC PDM- 0125984955,
0552004544
“Azərmatbuatıyayımı” ASC - 0124411991,
0124404694
“Səma” MMC - 0125940252, 0503336969
“PressInform” MMC - 0703400100,
0504560835

“Qaya” MMC - 0125667780, 0502352343
“Spark Press” MMC - 0503548555
“Ziya LTD” MMC - 0124977696,
0503067744

1 illik abunə - 158,40 AZN
6 aylıq abunə - 79,20 AZN

Müəllimlərin geyimində yeni tələb...

Nələrə icazə var, nələrə yox?

Şagird müəllimi biliyinə görə qiymətləndirməlidir

Təhsil eksperti Elçin Əfəndi “Yeni Azərbaycan”a açıqlamasında bildirib ki, müəllimlər üçün vahid geyim formasının tətbiqi ilə bağlı müzakirələr fonunda əsas məsələni peşəkar dress-kodun formalaşdırılması kimi qiymətləndirmək daha doğru olardı: “Nazirlər Kabinetinin 6 oktyabr 2026-cı il tarixli qərarında müəllim geyiminin təmiz, səliqəli, sadə, işgü-

zar və mövsümə uyğun olması, eyni zamanda pedaqoqun fəaliyyətinə mane olmaması və şagirdlərin diqqətini yayındırmaması nəzərdə tutulur. Bu tələblərin tətbiqi məktəb mühitində peşə mədəniyyətinin formalaşdırılması baxımından əsaslandırılmalıdır. Müəllim yalnız dərslər deyən şəxs deyil. O, həm də davranış, ünsiyyət və xarici görünüşü ilə şagird üçün

Nazirlər Kabinetinin yeni qərarı ilə dövlət ümumi təhsil müəssisələrində çalışan təhsilçilərin geyimi ilə bağlı konkret tələblər müəyyənləşdirilib. Qərara əsasən, müəllimin geyimi təmiz, səliqəli, sadə və işgüzar üslubda olmalı, müəllimin fəaliyyətinə mane olmamalı və şagirdlərin diqqətini

müəyyən nümunə yaradan peşə sahibidir.

Bu baxımdan, müəllimin təmiz, səliqəli, sadə və işgüzar geyimə üstünlük verməsi normal peşə yanaşması kimi qiymətləndirilə bilər. Xarici görünüş müəllimin peşəkar imicinin formalaşmasına müəyyən qədər təsir göstərir. Şagird müəllimi ilk növbədə biliyi və pedaqoji bacarığına görə qiymətləndirməlidir. Lakin müəllimin görünüşü də məktəb mühitində ilk təəssüratın yaranmasında müəyyən rol oynayır”.

yayındırmamalıdır. Burada söhbət vahid müəllim formasından deyil, müəyyən edilmiş geyim qaydalarından gedir.

Təhsilçilərin əmək funksiyalarını yerinə yetirdikləri müddətdə məktəbdə, həmçinin məktəbi təmsil etdikləri rəsmi və təntənəli tədbirlərdə bu tələblərə riayət etməlidirlər. Azərbaycan xalqının tarixi, mədəniyyəti və milli-mənəvi dəyərləri ilə bağlı tədbirlərdə Pedaqoji Şuranın qərarı ilə milli geyimlərdən və ya onların elementlərindən istifadəyə yol verilir.

Qərarla bağlı xüsusi vurğulanı nə həddindən artıq nəzarət etmək deyil. Məqsəd məktəbdə peşəkar və təhsil prosesinə uyğun mühit yaratmaq olmalıdır. Nəticə etibarilə, müəllim üçün müəyyən geyim standartlarının olması peşəkar mədəniyyət baxımından əsaslandırılmalıdır. Lakin müəllimin nüfuzunu yalnız geyim müəyyən etmir. Burada əsas meyar onun biliyi, pedaqoji sərbəstliyi, şagirdlərlə davranışı, etkisi və tədrisin keyfiyyətidir.

Geyim qaydası müəllimin peşəkarlığını tamamlayan element olmalıdır, onun yerini tutmamalıdır. Ən sağlam yanaşma vahid forma deyil, vahid peşəkar standartla fərdi seçim azadlığının bir arada olduğu modeldir. Müəllim səliqəli və işgüzar görünməli, eyni zamanda müəyyən çərçivə daxilində öz fərdiliyini də qoruyub saxlaya bilər.

Yeganə BAYRAMOVA

Şəxsi zövqə müdaxilə yolverilməzdir

E.Əfəndi vurğulayıb ki, qadın müəllimlərin geyimi ilə bağlı məsələlərdə şəxsi zövqə, bədən quruluşu-

Müəllimin təmiz, səliqəli, sadə və işgüzar geyimə üstünlük verməsi normal peşə yanaşması kimi qiymətləndirilə bilər. Xarici görünüş müəllimin peşəkar imicinin formalaşmasına müəyyən qədər təsir göstərir. Şagird müəllimi ilk növbədə biliyi və pedaqoji bacarığına görə qiymətləndirməlidir. Lakin müəllimin görünüşü də məktəb mühitində ilk təəssüratın yaranmasında müəyyən rol oynayır

na və fərdi görünüşə müdaxilə edən yanaşmalardan uzaq durmaq vacibdir: “Dress-kodun məqsədi müəllimi

Qaydaların qəbulundan çox, tətbiqi önəmlidir...

Ekspert bildirib ki, səliqəli və peşəkar görünüş müəllimin öz işinə münasibətinin elementlərindən biri hesab oluna bilər: “UNESCO-nun müəllim peşəsinə dair yanaşmalarında da pedaqoqun peşəkar davranışı və etik standartlarının məktəb mühitində mühüm əhəmiyyət daşıdığı vurğulanır. Bununla yanaşı, burada mühüm bir sərhəd qorunmalıdır:

dress-kod müəllimin şəxsiyyətini və fərdi üslubunu tamamilə aradan qaldırmamalıdır.

Qərarın diqqətçəkən tərəflərindən biri də möhz konkret rəng, model və ya bütün müəllimlər üçün eyni uniformanın nəzərdə tutulmasıdır. Yəni müəllim müəyyən peşəkar çərçivə daxilində öz geyim seçimini davam etdirə bilər. Əsas məsələ isə

qaydaların qəbul edilməsindən daha çox, onların məktəblərdə necə tətbiq olunacağıdır.

“Sadə”, “işgüzar”, “səliqəli” və “diqqəti yayındırmayan” kimi anlayışlar mümkün qədər obyektiv və aydın şəkildə izah edilməlidir. Əks halda, eyni geyimə müxtəlif məktəblərdə fərqli yanaşmaların ortaya çıxması və bunun müəllimlərlə məktəb rəhbərliyi arasında subyektiv mübahisələrə səbəb olması mümkündür”.

Yarpaqlar töküləndə niyə əhvalımız dəyişir?

Payız bir çox insan üçün romantik ovqatın yarandığı, keçmiş xatirələrin yenidən canlandığı fəsil kimi xarakterizə olunur. Lakin bəzi insanlarda payız

zın gəlişi tənhəlik hissinin artmasına, ruh düşkünlüyünə, yorğunluq və enerjinin azalmasına səbəb ola bilər. Bu hallar müəyyən zamanlarda depressiyanın

yaranmasına zəmin yaradır. Mütəxəssislər belə vəziyyətlərin formalaşmasında vitamin çatışmazlığı ilə yanaşı, hərəkətsiz həyat tərzinin də rol oynadığını bildirirlər.

Mövsumi əhval dəyişiklikləri xüsusilə davamlı stress yaşayan, həyatından məmnunluq səviyyəsi aşağı olan, eləcə də fiziki və psixoloji baxımdan özünü

Payız depressiyası...

yaxşı hiss etməyən insanlarda daha çox müşahidə edilir. Statistik məlumatlara əsasən, dünyada hər beş nəfərdən birində payız dövründə bu tip əhval dəyi-

şiklikləri müşahidə olunur. Xalq arasında “payız depressiyası” adlandırılan bu vəziyyət isə düşündüyümüzədən daha mürəkkəb ola bilər.

Günəş azalanda bədəndə nə baş verir?

Payızın insan psixologiyasına təsir edən əsas amillərdən biri gün işığının azalmasıdır. Yay aylarında uzun müddət günəş işığı alan orqanizmin payızda daha qısa işıqlı günlərə uyğunlaşmalı olur. İşıq insanın bioloji saatının tənzimlənməsində mühüm rol oynayır. Günlərin qısalması yuxu və oyanıqlıq ritminə təsir göstərir, insanın özünü daha həlsiz hiss etməsinə səbəb ola bilər. Bu dəyişiklik bəzi insanlarda əhvalın aşağı düşməsi, yuxululuq və enerji çatışmazlığı ilə müşayiət olunur.

Tənbəllik, yoxsa yorğunluq?

Payız aylarında insanın daha çox yatmaq istəməsi, işə və gündəlik fəaliyyətlərə həvəsinin azalması çox zaman “tənbəllik” kimi qiymətləndirilir. Əgər insan övnlə zövq aldığı fəaliyyətlərə marağını itirirsə, diqqətini toplamaqda çətinlik çəkir, yuxu və iştahında nəzərəcərpacaq dəyişikliklər yaranırsa, bu, sadəcə mövsümi yorğunluq olmaya bilər. Burada əsas məsələ simptomların nə qədər davam etməsi və gündəlik həyata nə dərəcədə təsir göstərməsidir.

Əhalinin 4-5 faizində müşahidə olunur...

Mövzu barədə “Yeni Azərbaycan”a danışan psixoloq Aytən Ələkbərova bildirib ki, payız depressiyası adlandırılan dəyişiklik əhalinin 4-5 faizində müşahidə olunur. Günəş işığının azalması depressiyanı yaranan əsas səbəblərdən biridir: “Fəsil dəyişikliyi zamanı ona uyğunlaşmaqda çətinliklə üzləşənlər olur. Payız fəslində bəzi insanlarda həssaslaşma, hətta depressiv hallar da baş verir.

Psixoloqun fikrincə, payız depressiyası ilə mübarizə aparmaq üçün ilk növbədə, günü rejimə salmaq, gecələr 8 saatdan az olmayaraq yatmaq lazımdır: “Tünd çay və qəhvənin miqdarını bir qədər azaltmaq və onların əvəzinə tonuslandırıcı bitki çayları, məsələn, itburnu dəmləməsi içmək, tünd şokolad yemək ovqata müsbət təsir edir. Qida rasionuna mütləq təzə meyvə və tərəvəzlər daxil edilməlidir. Bunlardan başqa, fiziki fəallığı artırmaq, hərəkət etmək və təmiz hava-

Həmin hal fiziki passivliyi olanlar, oturaq iş şəraitində işləyənlər, daha çox intellektual əmək sərf edənlərdə müşahidə olunur. Qəm-qüssə, heç nəyə marağın olmaması, yuxusuzluq və ya yuxululuq, konsentrasiya və ya diqqətin

Bu qaydalara əməl etmək vacibdir

da olmaq payız depressiyasından xilas olmağın ən yaxşı üsullarından sayılır. Səhərlər bir-iki fiziki hərəkət etmək həm əhvalı yaxşılaşdırır, həm də iradə

nümayişinə görə özünə inam hissini artırır. Piyada gəzməyə üstünlük verməsi də vəziyyətdən çıxmağa çox yaxşı kömək edir”.

Yeganə BAYRAMOVA

Payızın səssiz “tələsi”: sosial həyatdan uzaqlaşmaq

Məlumdur ki, havalar soyuduqca küçədə keçirdiyimiz vaxt azalır. Yayda dostlarla açıq havada görüşən, parkda gəzən, şəhəri daha çox dolaşan insanlar payızda tədricən evə çəkilirlər. Bu, ilk baxışda rahatlıq kimi görünür. Amma sosial təmasların azalması əhval-ruhiyyəyə mənfi təsir göstərə bilər. İnsan özünü pis hiss etdikcə insan-

lardan uzaqlaşır, uzaqlaşdıqca isə özünü daha tənha hiss edə bilər. Beləliklə, kiçik bir dəyişiklik zamanla qapalı bir dövrəyə çevrilə bilər. Ona görə də payız aylarında sosial həyatı tamamilə dayandırmamaq vacibdir. Qısa bir gəzinti, dostlarla görüş və ya sadəcə telefon danışığı gündəlik ritmi dəyişə bilər.

Payız depressiyası hər kəsə olur?

A.Ələkbərova qeyd edib ki, mövsümi dəyişikliklərə həssaslıq insandan insana fərqlənir: “Bir neçə gün davam edən yorğunluq və ya əhval düşkünlüyünü dərhal depressiya adlandırmaq da doğru deyil. Depressiya ciddi psixoloji vəziyyətdir və diaqnoz yalnız mütəxəss-

is tərəfindən qoyula bilər. Əgər kədərlə, ümitsizliklə, maraq və zövq itkisi, yuxu və iştah dəyişiklikləri uzun müddət davam edir və insanın işinə, təhsilinə və münasibətlərinə mane olursa, bu zaman problemin ciddi olduğunu qeyd almaq lazımdır”.

Payızla savaşımaq yox, ona uyğunlaşmaq...

Psixoloqun sözlərinə görə, payız “məğlub etmək” lazım deyil: “Bu mövsüm həyatın təbii ritminin bir hissəsidir. Sadəcə yaydan payızla

keçidin bədən və psixologiya üçün bir dəyişiklik olduğunu qəbul etmək lazımdır. Əsas məsələ özünü tamamilə kənara çəkməmək, dəyi-

şiklikləri müşahidə etmək və ehtiyac yarananda yardım almaqdır”.

Təsisçi:
Yeni Azərbaycan Partiyası
Baş redaktor:
Alicq HƏSƏNOĞLU

www.yeniazərbaycan.com
mail@yeniazərbaycan.com
Ünvan: Bakı - AZ-1000, Üzeyir Hacıbəyli - 66
Telefonlar:
493-16-94
498-19-84

İndeks: 67100
Lisensiya: N-B-317
Tiraj: 4329
Sifariş: 1300
“Kapital Bank” ASC-nin Nərimanov rayonu filialı
h/h - 3308001943900419109
kod - 200093
VÖEN - 1500486601

Qəzet “Yeni Azərbaycan”ın bilgisayar mərkəzində yığılıb, səhifələnilib və “Azərbaycan” nəşriyyatında ofset üsulu ilə çap edilir.

Qəzet 1993-cü ilin aprel ayında nəşr olunur. Məsul nəvbətçi:
Yeganə Bayramova